

ФИЛАТЕЛИСТА

ОРГАН САВЕЗА ФИЛАТЕЛИСТА СРБИЈЕ -- БЕОГРАД

ФИЛАТЕЛИСТА

ОРГАН САВЕЗА ФИЛАТЕЛИСТА СРБИЈЕ У БЕОГРАДУ

Власник и издавач: САВЕЗ ФИЛАТЕЛИСТА СРБИЈЕ (Пошт. факс 702);

Уређује Редакциони одбор:

Претседник: Александар Ј. Петровић

Чланови: Борислав Ст. Мрђа, Синиша Остојић, Мирко Вернер
и Јован Јојкић

Одговорни уредник: Александар Ј. Петровић, Војводе Драгомира бр. 25

Лист излази друге половине сваког месеца.

За Савез Филателиста Србије треба слати писма на Пошт. факс. бр. 702, Београд, а новчане пошиљке на текући рачун Савеза бр. 103-9533119 — Канцеларија Савеза Београд, Маршала Тита бр. 28.

За администрацију и редакцију „Филателисте“ све рукописе, наруџбе, рекламације, и све што се односи на лист слати на адресу: Александар Ј. Петровић, Београд, Војводе Драгомира 25.

ПРЕТПЛАТУ СЛАТИ НА ТЕКУЋИ РАЧУН УРЕДНИШТВА И АДМИНИСТРАЦИЈЕ „ФИЛАТЕЛИСТЕ“ БР. 104-903317

За наредни број листа рукописе треба слати до 20 октобра

САДРЖАЈ:

	Страна
1) Јов. Т. Јојкић: ДВАДЕСЕТИ ОКТОБАР — — — — —	305
2) С. Остојић: О СРПСКИМ МАРКАМА ЗА НОВИНЕ — — — — —	306
3) Инж. Ал. Ј. Петровић: СРПСКЕ ДОПИСНЕ КАРТЕ (наставак) — — — — —	309
4) С. Манжелеј: КАКО ТРЕБА СПЕЦИЈАЛИЗИРАТИ (наставак) — — — — —	312
5) Бор. Ст. Мрђа: СВЕТСКИ ПОШТАНСКИ САВЕЗ (наставак) — — — — —	315
6) ИСПРАВКЕ — — — — —	318
7) Инж. Ал. Ј. Петровић: УПУТИ У ФИЛАТЕЛИЈУ — РАЗНА ИЗДАЊА МАРАКА — — — — —	319
8) Бор. Ст. Мрђа: ИЗЛОЖБА МАРКА ФИЛАТЕЛИСТИЧКОГ КЛУБА У ДУБРОВНИКУ — — — — —	321
9) КРОЗ ФИЛАТЕЛИСТИЧКИ СВЕТ — — — — —	324
10) Пјал: ФИЛАТЕЛИЈА У ИЗРАЕЛУ — — — — —	325
11) В. Трбарић: КРИМИНАЛНИ РОМАН О ФИЛАТЕЛИСТИМА — — — — —	326
12) Пјал: РАЗНЕ ФИЛАТЕЛИСТИЧКЕ ЗБИРКЕ — — — — —	327
13) НАШЕ МАРКЕ — — — — —	328
14) НАШИ ПРИГОДНИ ЖИГОВИ — — — — —	332
15) НОВЕ МАРКЕ — — — — —	333
16) ВЕСТИ ИЗ САВЕЗА — — — — —	336
17) ЗАБАВНА СТРАНА — — — — —	336
18) ПРЕГЛЕД КЊИГА И ЛИСТОВА — — — — —	
19) ОДГОВОРИ НА ПИТАЊА ЧИТАЛАЦА — — — — —	
20) БРОЈНО СТАЊЕ ЧЛАНОВА С.Ф.С. — — — — —	

ЦЕНА ОВОГ БРОЈА ДИНАРА 15.—

ФИЛАТЕЛИСТА

ОРГАН САВЕЗА ФИЛАТЕЛИСТА СРБИЈЕ
БЕОГРАД

Јов. Т. Јојкић

Двадесети октобар

Још данас нам је у свежој успомени моменат, када су из хиљаде топова, пушака, митраљета, револвера и осталих оруђа пуцњевима борци Црвене Армије и Народно Ослободилачке војске објавили да је Београд ослобођен. То је било у 19 часова 20. октобра 1944. Многи Београђани су се упитали, шта је то, каква је то пуцњава? Да није, непријатељ опет негде изненадио? На таква питања борци су хладнокрвно и мирно одговарали: „Тако ми објављујемо ослобођење града, за који се боримо када се заврше борбе!”

И ако је грађанима било забрањено ноћно кретање улицама, ипак их је хиљадама изишло на улице грлећи своје ослободиоце, честитајући један другоме, јер — Београд је ослобођен! После седам дана жестоких бојева непријатељ је избачен из града, који је још 27 марта 1941. читавом свету гласно рекао да народи Југославије неће да живе у хитлеровској тамници, у коју их је бацила издајничка политика противнародних властодржаца у старој Југославији — Цветковић, Мачек, Павле Карађорђевић и др.

Преко три и по године престоница Југославије осећала је на себи бес туђинаца освајача и његових домаћих слугу. Они никако нису могли заборавити да је баш у Београду отпочела она гигантска борба народа Југославије, која је сваким даном све изразитије оповргавала хитлеровску бајку о „европској трвњави”. Београд је крварио из хиљаде рана; синови тога поносног града одлазили су стотинама у партизанске редове и пинули широм југословенске земље, његови грађани су мрцварени по тамницама и концентрационим логорима, вешани на Теразијама, стрељани и испаливани у Јајинцима. Немачки недићевски целати су на Београђанима пробали ефикасност „душегупки”, „новог оружја”, које су хитлеровске звери измислиле за борбу

против мирног становништва, жена и деце, примењујући га у окупираним словенским земљама.

За три и по године рата Београд је био престао да буде симбол велико-српске хегемоније над несрпским народима Југославије, а постало је оличење српске слободарске мисли, главним градом оне земље, у којој је 1941 године планула буктиња свенародног устанка против туђинских освајача и домаћих издајника. — За три и по године народно-ослободилачке борбе из основе су се изменили односи међу нашим народима. На место старе Југославије, која је двадесет и три године служила као пример неслоге и мржње, родила се нова Федеративна Народна Република Југославија, домовина равноправних и слободних народа. Братство и јединство народа Југославије, то су две најважније тековине наше народно-ослободилачке борбе, тековине које треба да чувамо као очи у глави и да не допустимо никоме да у њих дира, јер ће проћи као што је прошла хитлеровска звер у прошлом рату. Данас има много знакова, који нам уливају веру да ће тако бити.

Двадесетог октобра 1944. довршено је оно, што је на београдским улицама било започето 27. марта 1941. Овога дана народ Београда је доказао свету да поред шестојануарског Београда постоји и други Београд, — Београд слободољубивих народних маса, напредни и истински патриотски град, понос српског народа, престоница нове Југославије, отаџбине равноправних југословенских народа. У ватри и диму октобарских бојева за ослобођење престонице горела је београдска „главњача”, за чије су се овековечење борили Живковић, Стојадиновић, Цветковић, Мачек, Недић и Михајловић. Кроз ватру и дим октобарских бојева за Београд залепршала се над престоницом

ФНРЈ југословенска застава са црвеном звездом, симболом братства и јединства пет наших народа, која све истинске југословенске патриоте позива да мирно и независни од економских завојевача изграђују социјализам и тако докажу целом свету, да смо способни да самостално живимо, па и да дајемо пример, како се живи у земљи, коју сваки њен грађанин воли.

А сада је шест година од дана, када је Београд ослобођен, од дана када га је напустио непријатељ, пошто га је претходно поробио, попалив и порушио. Наш лепо Београд изгледао је као нека лешина.

Изгледало је да ће требати много времена, да се он оживи. Међутим, Београђани су одмах прионули на посао и већ после годину дана постигли су велике успехе на рашчишћавању рушевина и обнови града, дотерујући га и лепшавајући, бришући трагове „културних“ варвара са Запада.

После годину дана прослављена је годишњица Ослобођења Београда, а Министарство пошта овековечило је ту прославу издањем једне марке, на којој је симболично приказало, раскинутим ланцима, — крај ропства, весником — велику победу, а развијеним заставама окићеним лаворовим венцем — извојевану слободу.

Данас, после шест година од Ослобођења, ми видимо Београд обновљен и изграђен, са много нових великих зграда за културне и станбене потребе, са новим културним домовима, школама, обновљеним улицама, са новим превозним средствима, са дечијим вртићима, јаслима и др.

У обнављању и изграђивању Београда учествовали су и учествују хиљаде и хиљаде грађана Београда, добровољно радећи и такмичећи се ко ће боље и више учинити да са Београда збрише слику лешине и да од њега опет створи најлепши и највећи град наше Отаџбине, престоницу Федеративне Народне Републике Југославије.

С. Остојић

О СРПСКИМ МАРКАМА ЗА НОВИНЕ

(Наставак са 280 стране)

С обзиром на чињеницу да су и код овога издања клишеји били израђени од мешавине олова, да су се приликом репродукције са матрице догађала разна оштећења појединих примерака клишеја, да је чак и матрица била делимично оштећена, да су се током штампања неки клишеји више оштетили од других — отисци многих марака у табаку показују разне особености и недостатке.

Те особености или су типичне, што значи да се понављају, или се јављају само код појединих примерака. Тако код вредности од 1 пара типично је да свака марка у табаку има оштећену и прекинуту горњу оквирну линију правоугаоног поља са ознаком вредности на левој страни. Осим тога та је линија прекинута и на другим местима и то код доњег десног угла код 15, 26, 30, 39 и 49, или са десне окомите стране код 16, 31 и 42 марке у табаку.

По Дероку свака трећа марка, осим тога, има на левој страни медаљона са ликом прошаране и деформисане оквирне

тачкице, — перле. У самом медаљону, испред кнежевог лика, постоји неколико белих окомитих цртица, вероватно опреботина плоче. Четврта марка иза речи „пара“ има једну водоравну црту са тачком над њом. Код 22 марке бројка „1“ у горњем десном квадратићу оштећена је и замрљана. Код 23 марке постоји иста типична особеност као и код 4 марке. Осим тога, код ове марке спољна оквирна линија прекинута је у десном доњем углу испод бројке „1“ у квадратићу. Код 24 марке слово „А“ на крају речи „ПАРА“ нема врха, а у медаљону постоји полукружна бела црта испред кнежевог носа. 39 марка има у медаљону, на левој страни, једну косу танку црту. Код 41 марке, у десном крају правоугаоника са ознаком вредности, постоје две ређе једна тачка са једном малом цртом, док 44 марка има у медаљону, на левој страни, у висини кнежевог ока, једну дебљу и неколико танких црта, опреботина плоче.

Строго узев, осим поменутих, код сваке марке постоје извесне особености и недостаци којих нема код других приме-

рака, па би нас далеко одвело њихово подробније описивање.

Де Смет у свом поменутом делу наводи поново истоветне недостатке, које је открио и описао Дероко. Он нарочито истиче као интересантне примерке од 1 паре оне, код којих је прво слово „А”

местима се налазе клишеји са појединим типичним или случајним манама и оштећењима. Дероку је био познат највећи до сада нађен део табака од 10 марака, који потиче из левог горњег угла. По њему је он установио да трећа марка у другом реду, — дакле 13 марка, у речи „ПАРЕ”

у речи „Пара” нешто мање од другог истог слова; затим оне, код којих су оба слова „А” у речи „ПАРА” приметно мања од слова „П” и „Р” (Ову је марку открио Масне).

Де Смет наводи да се ознака вредности „1 ПАРА” код нормалног типа налази у средини доњег правоугаоног поља. Међутим, он је наишао на примерке, код којих се поред ознаке вредности, налазе мале хоризонталне цртице и две тачке на десној страни, као и примерке са истим цртама, али без тачака, које ремете симетрију речи „ПАРА”, односно ознаку вредности. То је, међутим, или 4, односно 23 или 41 марка у табаку, код које је случајношћу, изостао отисак тачке. По В. Д. Бектону нарочито ретуширани клише је 44 марка у табаку, са 4 беле окомите црте од којих је прва најјасније изражена, а налази се између слова „К” и кнежевог ока.

Наравно да и код вредности од 2 паре постоје разне особености и недостаци у клишејима. Међутим, за сада није виђен очуван цео табак од 50 комада, као што је случај са маркама од 1 паре, да би се могло тачно установити на којим

слово „Е” нема горње водоравне црте, те изгледа као преврнуто латинско слово Е. Са друге стране постоје примерци, код којих слово „Е” у речи „ПАРЕ” нема доњи водораван крак, те има изглед латинског слова F (ПАРF). Ова марка је из првог реда у табаку, али се не зна тачно њено место. Иза речи „ПАРЕ”, као код 41 марке од 1 паре, налазе се две тачке, али се, на жалост, не зна место ове марке. Исто тако постоје примерци, код којих иза исте речи постоји тачка, мања и већа црта, слична запети, између бројке „2” и слова „П” постоји једна тачка, — марка је из првог реда, али јој се не зна тачно место. Дероко наводи да је видео примерке код којих испод бројке „2” постоји тачка, али јој не зна место у табаку. Постоје марке, код којих је бела бројка „2” у доњем десном квадратићу оштећена, док је оквирна линија правоугаоног поља са ознаком вредности прекинута на десној страни, као код примерака од 1 паре. Десни уврнути крај траке, на којој је натпис „К. СРБСКА ПОШТА” деформисан је; круг од белих тачака — перли око медаљона са ликом, оштећен је доле и на десној страни.

Спољна оквирна линија на левој страни прекинута је у средини спољном оквирном линијом савијене траке са натписом „К. СРБСКА ПОШТА” и, најзад, у медаљону на левој страни, налази се бела црта према кнежевом челу. Постоје примерци, код којих се виде, на истој страни, неколико косих белих црта, вероватно огреботина плоче.

Де Смет у поменутој студији наводи, у главном, исте недостатке и особености, само додаје да је код извесних примерака од 2 паре основа медаљона са кнежевим ликом без хоризонталних белих линија. Ово се објашњава тиме, што су клишеји били излизани и што је слој боје био и сувише дебо или водњикав, те је покрио и испунио хоризонталне линије медаљона, тако да су оне постале невидљиве.

У опште узев вредност од 2 паре, што се тиче боја врло је неуједначено израђена, тако да постоје примерци који су изразито светли, и обратно, сасвим тамно и нејасно обојени, готово замазани бојом.

Све оно што смо рекли о поништавању марака за новине првог, вреди и за марке овог другог издања. Као и марке са грбом кнежевине Србије, и оне су се лепиле на новине и часописе, који су долазили из иностранства претплатницима из унутрашњости Србије. Лепили су их поштански службеници у пограничним поштама, и то обично делом на омоту са адресом, а делом на новинама, тако да су се у већини случајева, марке приликом скидања омота са адресом цепале. Врло ретко марке су жиписане поштанским жиговима, по негда пограничне, а никад и долазне поште. До сада је утврђено, да је највише познатих жиписаних примерака поништено, што је сасвим и разумљиво, жигом београдске поште.

Као и за марке првог издања за новине са грбом кнежевине Србије, и за ове марке је у филателистичкој литератури писано и расправљано, нарочито о њиховој класификацији и начину поништавања. Мишљења о њиховој врсти била су дugo времена подељена, али је најзад, преовладало гледиште да су и ово праве поштанске марке, једна врста портр марака за новине.

Што се тиче њиховог начина жигованња, извесни писци мисле да је њихово поништавање било забрањено (Шенек), док други држе да је оно, с обзиром на начин лепљења, било апсолутно непотребно (Де Смет). Чињеница је да постоје, и ако се врло ретко виђају, аутентично и на пошти употребљени примерци ових марака. Такав један примерак од 2 паре постоји у Београду у збирци луковника Јеремије Станојевића, поништен округлим жигом београдске поште. Међутим, не треба сметнути с ума да има и услужно, накнадно поништених комада са оригиналним жиговима из тога доба који су

на недозвољен начин извршили неки поштански службеници. Махом то су примерци без омота, опрани, и зато без очигледне доказне вредности, пошто се не може са сигурношћу тврдити да су заиста прошли кроз пошту и тамо жиговани.

Светски каталози различито класифицирају ове марке. Поред каталога „Југофилателије” од страних једино их „Михел” од прошле и ове године сврстава на право место и у опису даје објашњење о њиховој намени и начину употребе.

Док смо за марке за новине са грбом кнежевине Србије знали висину накладе за прва два штампања, за ово друго издање нема о томе никаквих званичних података, што не значи да их није било и да се неће још пронаћи. Али, с обзиром на чињеницу, да страни листови и часописи нису долазили у великом броју у Србију, што значи да се марке нису много употребљавале на поштама, те није ни била потреба за неким већим количинама, и да су седамдесетих година прошлога века продате преостале мале количине ових марака, висина њихове накладе није могла бити велика.

Марке овог издања биле су у употреби од 11. III. 1867. па до утроска, односно 30. VI 1869. године.

СРПСКЕ ДОПИСНЕ КАРТЕ

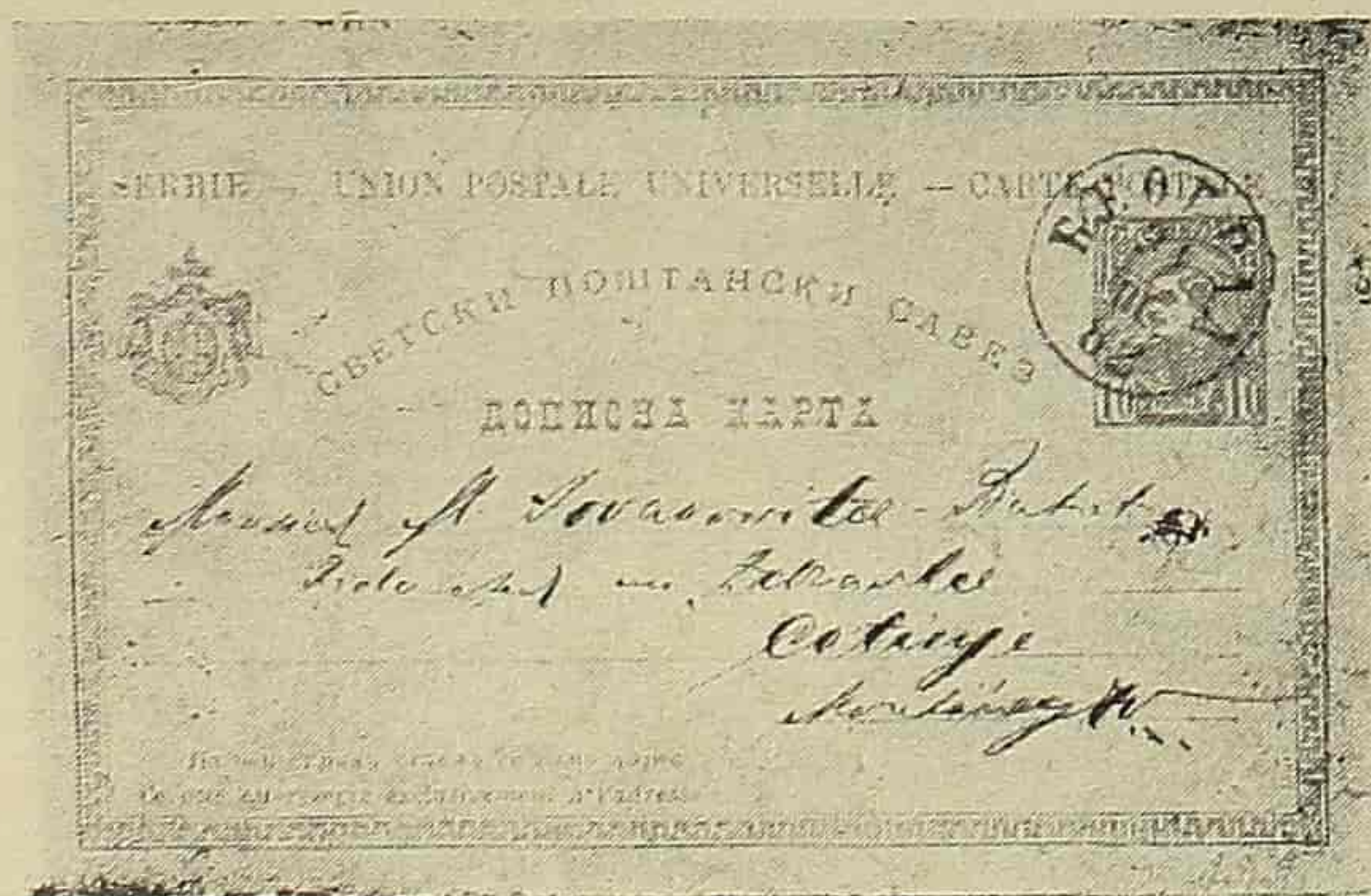
(Наставак са стране 218)

II. — Издања од 1881/88 године

Наредбом О.Н. 2669 од 17. јула 1880 г. по ст. кал., отштампаном у „Српским Новинама“ бр. 160 од 19 VII 1880, истовремено са новим издањем марака објављено је било и издање нових поштанских карата; али оне беху пуштене у течај тек 1/13 априла 1881 год., о чему је издата у „Српским Новинама“ бр. 52 од 7 марта 1881 год. по ст. кал. ова објава: (О. Н. 1074 из Поштанско-телеграфског одељења Министарства Унутр. дела. Београд, 3 марта 1881):

везу“ закључене у Паризу 20 маја 1878 год. У циркулару Министарства Унутрашњих дела О Бр. 2292 од 24 маја 1881 г. по ст. кал. (отштампаном у „Српским новинама“ бр. 118 од 30 маја 1881 год.), којим је објављено издавање ових карата, каже се:

„Просте дописне карте, као и оне са плаћеним одговором за дописивање са земљама Светског поштанског савеза недавно су довршене и пуштене у течај. На истима је стављена вредност „10 ПА-

„Садање поштанске карте су 1 априла повучене из течаја, а пуштају се од тога дана нове карте у динарској вредности, на којима је натпис „САОБРАЋАЈНА КАРТА“ замењен натписом „ДОПИСНА КАРТА“.

Скоро у исто време пуштене су у течај и прве поштанске карте за међународни саобраћај. Оне су биле уведене у употребу на основу чл. 5 и 14 „Конвенције о Светском поштанском са-

РА“; оне садржавају поред другог, такође на српском и француском језику, још и натпис СВЕТСКИ ПОШТАНСКИ САВЕЗ“.

Код простих карата за унутрашњи саобраћај текст је мрке боје, која због црвенкасте боје картона даје утисак више или мање црно-љубичасте боје; картон је дебео, бледо-црвенкаст. Вредносна ознака одговара тачно слици франкомарке са ликом кнеза Милана од 5 пара

из издања 1880. године. Оквир карте је састављен од „меандер“ линија, изломљених под правим углом, у ламелама оивиченим споља дебљим, а изнутра тањим правим линијама; дужина му је 129, а висина $79\frac{1}{2}$ мм. Натпис је у једном реду „ДОПИСНА КАРТА“; испод њега је, у средини, грб кнежевског дома висок $17\frac{1}{2}$ мм, широк 15 мм.

Грб кнежевског дома сличан је државном грбу; у белом крсту у штиту грба у усправном краку стоји мач, а у хоризонталним крацима бројеви година: лево 1389, десно 1815; између кракова крста је по једно оцило; штит је окружен једним оквиром од змија; испод њега, у једној белој извијеној трачици, је натпис »TEM-PUS ET MEUM JUS« (= Време и моје право).

На адресној страни, испод грба и вредносне ознаке, су две праве адресне линије преко целе ширине у оквиру; у почетку горње линије је рукописно слово „Г“. Испод линија, по средини, стоји на-

код типа а) врх крстића круне је под десним крајем слова „Н“, а код типа б) под левим краком слова „А“.

И ове карте су, као и оне првог издања, штампане по две на једном комаду картона. Оба наведена типа треба да су заједно по два комада отштампана.

Поштанске карте за унутрашњи саобраћај са плаћеним одговором имају исти изглед као и просте напред описане карте. Штампане су по две карте заједно, на једном комаду картона, али наизменично т.ј. на 1. и 3. страни преврћеног картона. Овај ред штампања је задржан и даље за доцнија издања поштанских карата са плаћеним одговором.

Прво слово „Д“ у натпису је на обе картама са горњом завршном хоризонталном цртицом дугом 4 мм. Испод грба на овим картама додате су речи: на упутној „ОДГОВОР ПЛАЋЕН“, а на карти за одговор само „ОДГОВОР“.

помена у курсивним словима „На ову страну само ће се адрес стављати“.

Код ових карата постоје два типа — према првом слову „Д“ у натпису „ДОПИСНА КАРТА“;

а) Код првог типа ово слово има горњу завршну, хоризонталну црту дугу 2 мм., која не прелази десно од вертикалног потеза (сл. 5).

б) Код другог типа слово „Д“ има горњу завршну црту дугу 4 мм., која прелази и десно од вертикалног потеза (сл. 7).

Th. Haas у чланку »Die Postmarken Serbiens« објављеном у »Beiträge zur Briefmarkenkunde« уз Gebr. Senfs »Illustr. Briefmarken-Journal« 1890, бр. 1 и 2, утврдио је код ове карте једну подврсту, код које крстић на круни грба пада испод левог крака слова „А“ уместо испод десног дела слова „Н“, — крајњих слова прве речи натписа „ДОПИСНА“.

Колико сам могао до сада утврдити на картама, које су ми долазиле до руку,

Папир, текст, ознака вредности, грб, линије за адресу и оквир исти су као и код претходне просте карте за унутрашњи саобраћај.

Дероко помиње да Т. Хас наводи према Campbell Fry и Moens-у једну подврсту ове карте с плаћеним одговором, код које на упутној карти нема оквира, а код карте за одговор нема ни текста ни оквира. И Дероко закључује, а и по свему се види, да је ово био неки комад из штампарских отпадака (макулатуре).

Карте за међународни саобраћај, просте, штампане су на жућкастом картону; исте су величине као и карте за унутрашњи саобраћај. Слика вредносне ознаке од 10 пара иста је као и слика марке исте вредности са ликом кнеза Милана од издања из 1880 године. Грб је исти као и код карата за унутрашњи саобраћај, отштампан је у левом углу на истој висини као и вредносна ознака. И оквир је исти као на карти за унутрашњи саобраћај.

Код простих карата је текст плаво-љубичаст; натпис је у три реда: први ред озго, изнад грба и вредносне ознаке, је у правој линији **SERBIE — UNION POSTALE UNIVERSELLE — CARTE POSTALE**», дужине 119 мм.; други ред у луку, између грба и вредносне ознаке „СВЕТСКИ ПОШТАНСКИ САВЕЗ”; трећи ред је у средини испод лука претходног реда у правој линији „ДОПИСНА КАРТА”, дугачак 41 мм. Испод текста на-

могле су се дати по почетку њихове употребе — према жиговима, којима су карте биле жиговане или према датуму, кад су карте писане, — употребљене.

— 0 —

По свој прилици, крајем 1881. године појавило се друго издање обеју поштанских карата за унутрашњи саобраћај, просте и са плаћеним одговором, које се могу сматрати као помоћно издање, јер

лазе се тачкасте линије за адресу: три дугачке, преко целе ширине карте и једна краћа са десне стране. У левом доњем углу налази се напомена, отштампана у курсиву, у два реда: „На ову страну ставља се само адрес /*Ce coté est réservé exclusivement à l'adresse.*”

И ове карте су штампане по две заједно на једном комаду картона.

— 0 —

Код карата овог издања за међународни саобраћај са плаћеним одговором: штампа је у мркој боји. Натписи су у четири реда, од којих су прва три исти као код простих карата за међународни саобраћај, а четврти ред гласи: код упутне карте „ОДГОВОР ПЛАЋЕН — REPONSE PAYÉE”, а код карте за одговор „ОДГОВОР — REPONSE”. Остали текст и др. одговара у свему напред описаним простим картама за међународни саобраћај.

Доцнија издања карата за унутрашњи, као и оних за међународни саобраћај, која су пуштана у течај у годинама 1881. до 1890., разликују се у многокојечему од напред описаних: — у тексту, картону, боји и др. тако да се она могу сматрати као нова издања; званично пак нису као таква сматрана и њихова пуштања у течај нису нарочито објављивана. Због тога датуми издања тих различитих карата нису могли бити утврђени; године издања

је за њихову израду, у недостатку отворено-црвенкастог картона, био употребљен тамно обојен картон, који је имао различне тонове на лицу и наличју и док му је једна страна тамно-црвенкаста, друга му је мрко-црвенкаста. Према томе, како је картон уметан у машину за штампање, била је час отворенија, час тамнија страна штампана, према чему су настале две варијанте у боји код ових карата, чије су разлике у ствари само мале.

— 0 —

Текст ових карата одговара тексту на поштанским картама за унутрашњи саобраћај првог издања, само је грб кнежевског дома замењен државним грбом, који је висок 17¹/₂ мм. Штит грба без круне, са белим крстом и са 4 оцила, а око штита две ловорове гранчице у дну укрштене и везане, без трачнице са натписом испод штита.

Од простих карата штампана је била само мала количина; зато су оне ретке, нарочито неупотребљене.

— 0 —

Код карата са плаћеним одговором, које су, као што је већ поменуто, штампане неизменично, на првој и трећој страни превијеног картона, свака карта (половина отштампаног картона) има други тон боје,

Текст карата са плаћеним одговором сличан је тексту претходних простих карата, само имају обичне додатке „ОДГОВОР ПЛАЋЕН”, одн. „ОДГОВОР”. Прво слово у натпису „Д” на обема картама (у једном пару) је са горњом хоризонталном повлаком дугом 2 мм. На обема овим картама у напомени при дну карте је иста грешка у штампи: у последњој речи као крајње слово стоји „п” место „и”.

Према Т. Хасу постоје ове двојне карте без вредносне ознаке и текста, само са оквиrom на једној страни и то или на упутној или на карти за одговор.

— o —

Друго издање простих карата за међународни саобраћај изишло је, према Т. Хасу, у 1883. години. Ове карте су налик на оне из издања 1881. године, само је грб кнежевског дома замењен државним, као на другом издању карата за унутрашњи саобраћај. Сем тога, трећи ред натписа „ДОПИСНА КАРТА” сада је дуг само 36 мм. Боје штампе и картона остале су непромењене. Ове карте се јављају, према Т. Хасу, у паровима. Према његовим подацима има ових карата у паровима, од којих је једна са, а друга без оквира (штампарски отпаци — макулатура).

Оквир, који није штампан у исто време са осталим текстом, често је више или мање померен, а налази се и у косом положају према тексту.

— o —

Истовремено је изишло и друго издање карата за међународни саобраћај са плаћеним одговором. Оне су налик на оне из издања од 1881. године изузев новог грба, који је као онај на описаном издању простих карата за међународни саобраћај.

Од ових двојних карата има два типа:

а) Картон је дебео. Први ред у натпису на упутној карти дуг је 117 мм.

б) Картон је танак. Први ред у натпису на упутној карти дуг је 116½ мм. У другом реду натписа последње слово „З” је ван реда.

Према Campbell-у јављају се карте за одговор овог издања без оквира.

— o —

Прво за овим издањем, пређе издање простих карата за међународни саобраћај појавило се, према Т. Хасу у 1883. години. Оно се разликује од претходног у томе, што је у напомени у француском тексту у дну карте реч „est” изостављена и што је први ред натписа дуг само 109 мм. место 119 мм. Картон је танак.

(Наставиће се)

С. Манжелеј.

КАКО ТРЕБА СПЕЦИЈАЛИЗИРАТИ

(Наставак са 277 стране)

3) **Цртеж претиска.** За њега важи, у главном, све што је речено о цртежу марке, али код претиска ствар биља компликованија због две чињенице. Прва: тисковна плоча или клишеји, којима се тиска претисак, лакше се троши и стога чешће долази до деформисања претиска, у разном степену и различитог изгледа. Друга чињеница је честа употреба за тисак претиска тисковног слога. Слагач не примећује не само ситне разлике слога, него и крупније разлике, тако да код стручне филателистичке експертисе једног тисковног арка са претиском може се понекад наћи тачно онолико типова претиска, колико има марака у табакју. Овај случај је нарочито тежак за скупљача — специјалисту. Треба много искуства да од

бескрајне количине разновидности претиска изабере само оно што је битно. Даље, у случају када се претисак састоји од многих тисковних знакова, на пример „ФНР ЈУГОСЛАВИЈА”, дешава се да делови појединих слова, цела слова или више њих, у опште не изађу на марци; такви „пропусти” у тиску могу бити и упадљиви, чак и занимљиви, — али ни у ком случају не могу се сматрати битним објектима за сакупљање.

Исто важи и за померени, преокренути, двоструки и вишеструки претисак, који се никад не могу сматрати битном чињеницом. Померени претисак може бити занимљив, али само код већих померања. Преокренути и двоструки претисци увек су занимљиви, радо се скупљају, понекад

достигу веома високе цене, али са филателистичког гледишта не доказују ништа осим аљкавости у тиску.

Отисак претиска на полеђини. — „Abklatsch“ — још је мање интересантна чињеница него ли „абклач“ саме марке, и јавља се чешће.

4) **Боја марке** свакако је битна чињеница, нарочито када разлика у боји марке потиче од другачије мешавине боје, што обично одговара разним тисковним накладама. Разлика у интензитету боје, настале од веће или мање количине боје употребљене при тиску, или од већег и мањег разблажења боје, већ је мање интересантна, али ипак се може сматрати битним условом за специјализирање у колико је разлика упадљива. Исто важи и за боју претиска.

5) **Папир**. Све разлике папира су битни услови за специјализирање, тј. разлике настале од разне дебљине, прозирности, структуре и боје папира. Али, ту не треба претеривати са проналажењем разлика. Разлике морају бити упадљиве. Изузетак у погледу упадљивости може се чинити само за „заштићен“ папир наших марака (В. чланак о њему у нашем листу бр. 8 из 1950 г.). И ако голим оком овај папир није увек приметан, ипак чини битну чињеницу за сакупљање.

Међутим, разне грешке у папиру, као на пример страна тела у папирној маси, нису битне природе. Исто су тако и разни набори настали приликом штампања или зупчања, и ако су упадљиви и често занимљиви.

6) **Гумирање** је безусловна битна чињеница, када је у питању исто издање штампано делом на већ раније гумираном папиру, а делом на обичном папиру, који се касније гумира (на пр. наше авионске марке издања 1947 г.). Разлике у гуми могу бити разне природе, услед разне боје гуме, разне дебљине гуме или разне начина гумирања марака. Ако су разлике упадљиве, могу се сматрати битном чињеницом, ако не по својој суштини, а оно ради сакупљања доказног материјала за касније вршење експертизе гумирања.

7) **Зупчање**. Разлике између зупчања линиског, чешљастиг и оквирног и зупчања за аутомате (В. чланак у нашем листу бр. 5 за 1950 г.) увек су битне природе, исто тако и разлике степена зубаца по зубомеру. Међутим, нередовно мешовито зупчање тј. када три стране марке имају један степен зупчања док четврта страна неки други степен, може бити и битна и небитна чињеница, све зависи од околности, ако је ово зупчање настало у дотичном издању. На пример, варијанта

зупчања 13:13 $\frac{1}{2}$ а доле 11 $\frac{1}{2}$ код марака Србије 1890—1902 битна је чињеница, јер ово зупчање постоји на доњој страни свих арака одређене тисковне накладе и карактеристично је за ову накладу. Међутим, варијанта зупчања на три стране 12 $\frac{1}{2}$, а лево 9 код марке од 1 $\frac{1}{2}$ д. са потписом Стојићевећ-Вагнер (сл. 132 на стр. 119 „Приручника“) није битне природе; чиста је случајност, и ако врло ретка и упадљива.

Разне грешке зупчања, као померено, двоструко, вишеструко и изостало зупчање (потпуно или само делимично) нису битне природе и не доказују ништа, осим аљкавости у изради марака, и ако су упадљиве и често и врло занимљиве.

Међутим, све ове грешке зупчања у једној студиској збирци по теми „разне врсте и разне грешке зупчања“ морају се сматрати као битне варијанте, које би се морале још разгранати и продубити ради приказивања свих могућих узрока грешака у зупчању.

8) **Парови, траке и блокови** су битне природе само онда, када илуструју нешто, што се не може видети на одвојеним примерцима, н. пр. тет-беш парови или уже шире отстојање између марака, карактеристично код неких издања (н. пр. марке са ликом кнеза Милана Обреновића или старе марке Црне Поре са уским или широким рубовима) или пак онда, када заједно садрже разне варијанте, али нормалну марку са грешком, или сасвим разне марке, као што су, на пример, неке марке које потичу из „малих арака“ („блокова“).

Сумирајући све горе речено видимо релативан карактер дефиниције „битних и карактеристичних варијаната“. Видели смо да варијанта исте врсте може бити битна код једног издања и небитна код другог (случај нередовног мешовитог зупчања), или да може бити битна код једне врсте збирке и небитна код друге врсте (случај грешака код зупчања). У свакој збирци, према изабраној теми и према особеностима марака, које се обрађују, треба умети одвојити све оно што је битно и карактеристично, од онога што није.

И ако се препоручује сакупљање првенствено битних варијаната, то још не значи да је обавезно сакупљати све битне варијанте и ниједну од оних које нису битне. У погледу битних варијаната сваком скупљачу стоји на вољу да он сам изабере дубину, до које ће специјализирати. Али не треба заборавити да ће једна збирка, која обухвата ове битне варијанте, бити увек интересантнија.

Интересантност збирке може бити још више повећана, ако се битним варијантама додаду и небитне, у већем или мањем обиму, што иначе није ни обавезно. И баш ту лежи вештина сакупљача да уме да одабере материјал за своју збирку и да га систематски и логично среди, при чему, на првом месту, треба увек да истакне све што је битно. И ни у ком се случају не може препоручити сабирање небитних особности, у колико се не сабирају битне.

Из напред наведеног примера о пет разних начина сакупљања марака са ликом кнеза Милана, од којих први начин претставља опште или неспецијализовано сакупљање, а остала четири начина сакупљања специјализирано, утврдили смо три главна типа специјализираних збирака, према дубини обраде сакупљеног материјала. Узимајући у обзир појам „битних и карактеристичних“ особина, које се првенствено препоручују за сакупљање, можемо три главна типа специјализираних збирака приказати овако:

1) ограничено специјализиране збирке су оне, које не обухватају све постојеће битне особине; оне могу бити ограничене у мањој или већој мери, у колико се број варијаната, које се сакупљају, повећа или смањи.

2) нормално специјализиране збирке су оне, које обухватају све постојеће битне варијанте.

3) продубљене специјализиране збирке су оне, које обухватају, осим свих битних варијаната, и варијанте небитне; последње у мањем или већем обиму; стога ове збирке могу бити продубљење у мањој или већој мери.

Као што видимо небитне варијанте долазе у обзир само код продубљених специјализираних збирака, код којих се битне варијанте сакупљају све.

До сада је било речи о дубини специјализираних збирака. Сада прелазимо на ширину збирке.

Специјализирана збирка може обухватити једну целу земљу, извесан део земље (н. пр. само марке Југославије после ослобођења тј. само марке ДФЈ и ФНРЈ), само неколико засебних издања (обично оних које имају нечега заједничког) или, најзад, само једно издање. У пракси видимо да, чим је нека збирка шира, она је мање дубока и обратно. То се и само по себи разуме. Тешко је замислити да се сада почиње једна продубљена специјализирана збирка целе Југославије. Ако такве збирке и постоје, оне су биле почете пре 20 или 30 година и сакупљале су се sukcesивно.

Код специјализираних збирака, које обухватају више од једног издања, треба pazити на хомогеност или „равнотежу“ обраде, тј. да свако издање, које се обрађује, буде обрађено према истом принципу, да дубина обраде буде иста. Ако се пак жели обрадити неко издање дубље од осталих, препоручује се да се то издање издвоји као засебна збирка.

Код сваке специјализиране збирке треба поклонити нарочиту пажњу хомогеном, систематском и логичном распореду сакупљеног материјала и не треба заборавити да се ставе одговарајући натписи свуда, где је потребно.

Каталози и приручници, који би нам морали увек бити другови и саветници, нису нам, на жалост, увек најбољи саветници, кад је у питању састављање специјализираних збирака. Општи каталози, као што су Цумштајн или Ивер или у опште не спомињу никакве варијанте, или понекад наведу неке најглавније. За специјализирање треба се стога служити специјалним каталозима, приручницима, или засебним стручним делима.

За специјализирање наших марака свакако је најбољи „Приручник марака Југословенских земаља“ у издању Филателичког савеза Хрватске. Он садржи веома богату грађу и има ту предност да, на пример, одваја типичне грешке од случајних грешака тиска. Али, одвајање битних варијаната од небитних није спроведено са потребном доследношћу. Понекад се може приметити и који пропуст; на пример, код издања 1933 г. са претиском „Југославија“ нема ни речи о папиру. Али, овакав случај не може умањити вредност приручника.

Каталог „Југофилателије“ у главном је општи каталог, који као такав, не може бити од помоћи за специјализирање. Међутим, нека издања су доста детаљно специјализирана, н. пр. марке Србије од 1869/80. са сликом кнеза Милана и издање Словеније 1919/20 г.

И наш лист није беспрекоран у погледу пружања стручне помоћи сакупљачима жељним специјализирања.

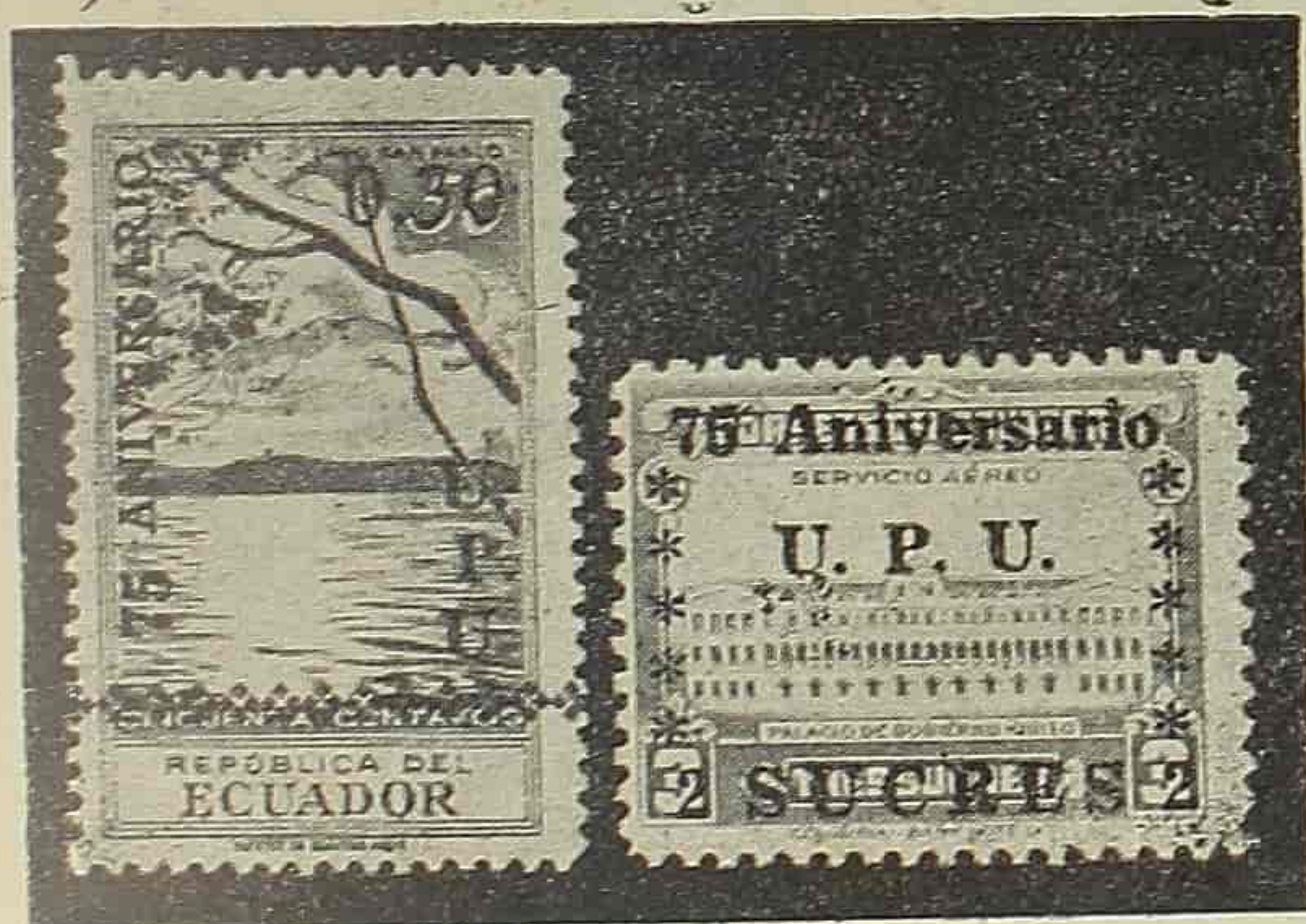
На крају позивавам препоруку свима почетницима, да се не упуштају у специјализирање, јер су само потпуно изграђени филателисти у стању да специјализирање врше са успехом.

BOR. ST. MRDA

SVETSKI POŠTANSKI SAVEZ

— Zbirka po motivima —

153) EKVATOR (Direction des Postes, Quito, Equateur): povodom 75. godišnjice Svetskog poštanskog saveza puštene su 10. X. 1949 god. u tečaj dve prigodne serije

maraka, za redovnu poštu i za avionsku poštu. Za ovo izdanje upotrebljene su redovne franko i avionske marke i preštampane pretiskom: »75 Aniversario U. P. U.«

jezera Lagos San Paslo. Ista marka je upotrebljena za sve tri vrednosti nove serije, koja se sastoji od 0,10 s, 0,20 s, i 0,30 s. Za prigodnu avionsku seriju upotrebljena je redovna avionska marka od 3 s. Oblika je položenog pravougaonika, narandžaste boje sa slikom vladine palate. Ista marka je upotrebljena i preštampana za sve četiri marke nove prigodne avionske serije, koja se sastoji od 60 s, 90 s, 1 s i 2 s.

154) IRAK (Direction General of Posts and Telegraphs, Baghdad, Iraq): 10. X. 1949 god. puštena je u tečaj prigodna serija maraka, koja se sastoji od tri vrednosti: 20 fils, plave boje, sa slikom poštonoše na konju i likom Fejsala II u ovalu u desnom gornjem uglu marke; 40 fils, crvene boje, sa slikom pomenika kralja Fejsala i njegovim likom u ovalu, u desnom uglu marke; 50 fils, ljubičaste boje, sa slikom amblema Svetskog poštanskog saveza u ovalu sa leve strane marke i likom Fejsala II u ovalu sa desne strane marke. Sve su marke u seriji oblika položenog pravougaonika, sa prigodnim natpisima sa leve i desne strane marke.

kao i sa pretiskom nove vrednosti. Prigodni pretisak je u crnoj boji na markama obe serije, a pretisak nove vrednosti je u crvenoj boji franko markama a u crnoj boji na avionskim markama. Za franko seriju upotrebljena je marka iz iste redovne serije od 50 s. Ova vrednost je oblika uspravnog pravougaonika, u zelenoj boji sa slikom

155) KINA (Direction générale des postes, Nankinq, Kiangsu, Chine): 12. IX. 1949 god. puštena je u tečaj jedna prigodna marka od 1 dol. u narandžastoj boji, oblika položenog pravougaonika, nezupčana. Crtež na marki prikazuje kontinente preko kojih lete dva goluba pismoše, jedan prema drugom, a svaki od njih nosi po jedno pismo u kljunu.

Prigodni natpisi su na francuskom i kineskom jeziku. Visina naklade iznosi 180.000 komada.

156) KOREJA (Département des communication générale des postes, Seoul, Corée):

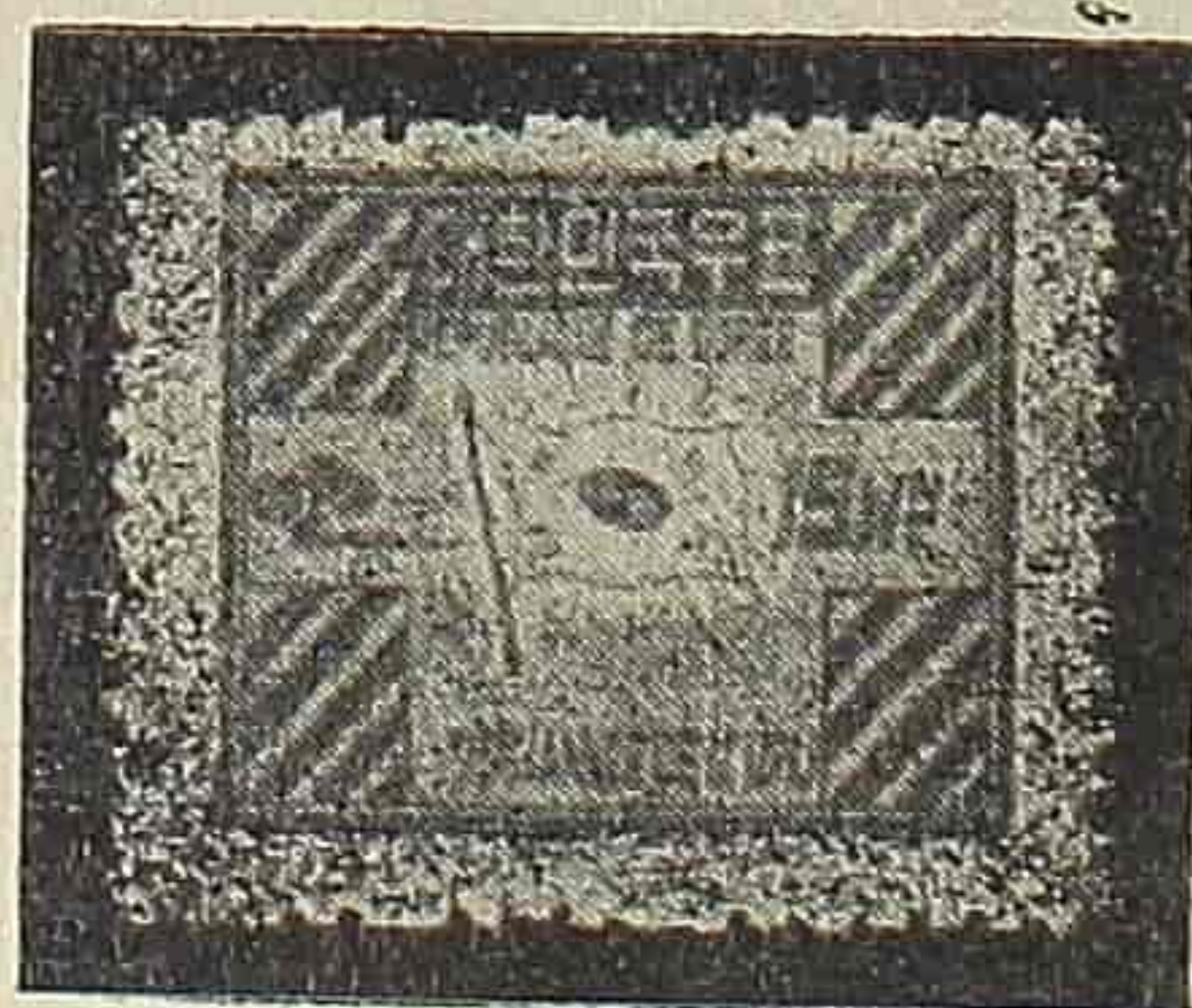
manaka, koje izrađuje švajcarska firma Courvoisier.

158) KUBA (Ministère des communications La Havane, Cuba): U spomen 75 godišnjice Svetskog poštanskog saveza puštena je u

1. X. 1949 god. puštena je u tečaj jedna marka od 15 vena boje crvene, žute i plave, sa slikom nacionalne zastave. Oblika je po-

loženog pravougaonika i spada u red najlošijih izdanja U. P. U. Prigodni natpisi su na korejanskom jeziku pri gornjoj ivici marke, a na francuskom pri donjoj ivici marke.

157) KOSTARIKA (Direction générale des postes, San José, Costa-Rica): početkom novembra 1949 god. izdana je prigodna marka od tri vrednosti: 15 c crvena, 25 c plava, 1 col, zelena. Sve su marke oblika položenog pravougaonika sa istim crtežem, koji predstavlja zemaljsku kuglu sa koje sleće golub, koji u kljunu povlači oko zemlje jednu belu traku. Desno od zemaljske kugle je lovorova grančica dok je levo prigodan natpis: »U. P. U. 1874 1949«. Spada u red onih lepih

tečaj prigodna serija maraka, koja se sastoji od tri vrednosti: 1 c zelene boje, 2 c ružičaste boje, i 5 c plave boje. Za ovu seriju maraka upotrebljene su one iste vrednosti iz redovne franko serije i preštampane crvenim pretiskom U. P. U. (1874/1949). Marke su oblika uspravnog pravougaonika, loše izrade i spadaju u red lošijih U. P. U. izdanja.

NOVI HEBRIDI francuski (Gouverneur de la Nouvelle-Calédonie et Dependances. Haut-Commissaire de France dans l'Archipel des Nouvelles-Hébrides, Service des PTT, Nouméa Nouvelle-Calédonie): povodom

proslave 75 godišnjice Svetskog poštanskog saveza izdana je 10. X. 1949 god. prigodna serija maraka, koja se sastoji od četiri vrednosti, 10 narandžasta, 15 c ljubičasta,

30 c plava i 50 c purpurna. Marke su oblika položenog pravougaonika sa crtežom, koji pretstavlja spomenik Svetskog poštanskog saveza u Bernu. Po crtežu, kompoziciji i formatu potpuno odgovara poslednjoj vrednosti iz serija maraka engleskih kolonija sa jedinom razlikom, što su natpisi na francuskom jeziku i što u levom uglu ima tekst: RF postes.

zotičnu morskou ribu. Pretisak je u crnoj boji; 5 c narandžasta, oblika malog položenog pravougaonika sa pretiskom u zelenoj boji. Crtež pretstavlja geografsku kartu Panama; 10 c crne i plave boje, sa pretiskom u crvenoj boji i crtežem pejzaža; 25 c sepia sa pretiskom u crvenoj boji na vrednosti od 3 bol. Marka je oblika uspravnog pravougaonika sa crtežem koji pret-

16) PANAMA (Direction des postes et telecommunications, Panama, Rép. de Panama): 9. IX. 1949 god. izdana je prigodna serija franko maraka, koja se sastoji od 3 vrednosti i prigodna serija avionskih maraka, koja se sastoji od 5 vrednosti. Za nove prigodne serije upotrebljene su redovne franko i avionske marke i preštampane prigodnim pretiskom. Franko serija sa sastoji od ovih vrednosti. 1 c zelene boje, oblika visokog uspravnog pravougaonika sa crtežom Pollere Campesina, na kojoj je pretisak u crnoj boji; 2 c ružičasta, oblika položenog pravougaonika, sa pretiskom u crnoj boji. Crtež prikazuje motiv iz zemljoradnje: par volova upregnutih u kola; 5 c plave boje, oblika položenog pravougaonika, sa pretiskom u crvenoj boji. Crtež prikazuje motiv iz istorije. Prigodna avionska serija se sastoji od ovih vrednosti: 2 c karmin, oblika položenog pravougaonika, sa crtežem, koji pretstavlja jednu eg-

stavlja lik Alejandra Melendez, 50 c carmin, oblika položenog pravougaonika sa pretiskom u crvenoj boji, sa crtežem palate.

161) FILIPINI (Director of Postes, Manila, Philippines): 10. X. 1949 god. izdana je spomen serija maraka od tri vrednosti:

4 c zelene boje 6 c ljubičaste boje i 18 c plave boje. Sve su marke oblika položenog

pravougaonika sa istim crtežem, koji predstavlja spomenik Svetskog poštanskog saveza u Bernu. Visina naklade iznosi 5.000.000 kompletnih serija. Izdan je takođe i jedan blok na kojem su sve tri marke. Visina naklade blokova iznosi 1.000.000 komada.

162) RUSIJA (Ministère des communications postales et electriques, Direction des communications internationales, Moscou, URSS): 10. X. 1949 god. puštena su u tečaj dva para maraka u spomen 75 godišnjice Svetskog poštanskog saveza. Na svim markama je isti crtež, koji predstavlja globus u kolutu od pisama sa saobraćajnim

sredstvima za transport pošte u uglovima i sa prigodnim natpisom. Jedna serija je zupčana, a druga nezupčana. Vrednosti u seriji su ove: 40 kop. mrke i plave boje i 50 kop. svetle i tamne plave boje. Sve su marke oblika većeg položenog pravougaonika.

163) SALVADOR (Direction générale des postes, San Salvador, El Salvador): u oktobru 1949 god. izdana je spomen serija franko maraka: 5 c smeđa, 8 c plava, 10

c crna i od I col. ljubičasta za avionsku poštu. Sve su marke oblika većeg kvadrata sa istim crtežem: buktinja, sa svake strane po jedno krilo, a ispod toga pismo, i sa prigodnim natpisima,

164) HOLANDSKI ANTILI (Administration des finances, Willemstad, Curacao): 1. X. 1949 god. izdata je spomen serija maraka od dve vrednosti: 6 c zatvoreno crvene boje i 25 c zatvoreno plave boje. Obe marke su oblika kvadrata sa istim crtežem koji predstavlja globus obavijen trakama, na kojima se nalazi natpis: Wereld Post Verenigins, a u sredini tih traka nalaze se isprepletene tri poštanske trube.

165) SURINAM (Administracion des finances, Paramaribo, Surinam): 1. X. 1949 god. izdana je spomen serija koja se sastoji od dve vrednosti: 7½ c zatvoreno crne boje i 27½ c zatvoreno plave boje. Obe su marke oblika kvadrata sa istim cr-

težem, koji predstavlja zemaljsku kuglu obavijenu sa trakama na kojima je prigodan natpis: Wereld Post Verenigins, u gornjem levom uglu je jubilara godina 1874, a u desnom 1949. U sredini između traka su tri isprepletene poštanske trube. Marke su po svemu iste markama Holandskih Antila, samo je pri donjoj ivici odgovarajućim natpis zemlje.

(NASTAVICE SE)

ИСПРАВКЕ

У чланку С. Манжелеја у бр. 8 „Филателисте” треба учинити ове исправке:

1) на стр. 251, у десној колони у 12 реду одоздо после речи „без црног оквира” додати „и код 0.50 и 1.— дин. са црним оквиром”

2) на истој страни, у истој колони, у 8 реду одоздо треба додати после „Загреб” још и „Деца” 1940, II балканска антанта”.

3) на стр. 252, у десној колони у 16 реду одозго треба реч „ништа” заменити речју „много”.

Инж. Ал. Ј. Петровић

УПУТИ У ФИЛАТЕЛИЈУ

Разна издања марака

Као посебно издање марке узима се издање оне марке, која се разликује од других марака по цртежу, његовој величини, по вредности, боји, начину израде, папиру, водознаку, начину раздвајања, по обради полећине и по претисцима.

Засебно — ново издање је од надлежне поштанске управе наређено ново издање или измена ма које од наведених одлика — особина.

Марка мора имати сасвим или делимично нову, раније неупотребљену слику, па да претставља посебно издање. Незнатне измене, поправке у гравирању или ретуширању типичне или случајне грешке не значе посебна издања.

Марке могу имати исти цртеж, али да имају различите величине слике, да буду различитог формата; тада су посебна издања. Разлике у димензијама слика услед неједнаког истезања папира, нарочито код марака израђених у дубокотиску не долазе у обзир као посебна издања.

Различите вредносне ознаке, па ма све друго било исто, претстављају различите марке.

Као очито знак за разликовање издања је и боја марке. Нијансе се не узимају у обзир, сем ако није надлежна поштанска управа нарочито прописала промену тона боје. Случајно или намерно, али не надлежно израђене марке у другој боји, не узимају се као посебна издања. Исто тако не рачунају се у посебна издања ни пробни отисци, који се израђују у другим бојама.

Начин штампања је знак за распознавање посебних издања марака; — н. пр. каменотисак се разликује од дубокотиска и др.

И папир је знак за разликовање издања, али мора да буде прописана какваћа употребљеног папира. Случајне, непрописане разлике у структури, боји, дебљини и др. не узимају се у обзир. Прописана употреба разнобојних влакана у папирној маси знак је посебног издања, али ако поједине марке добију случајно од тих влакана само влакна једне боје, не претстављају посебно издање. Само унапред прописана употреба прогастог, ребрастог, кредастог, обојеног папира знак је посебних издања.

Водознак је такође знак за распознавање издања, само када је његова употреба прописана; непрописани и случајни водознаци, незнатне или случајне измене водознака не узимају се у обзир. Марке са прописаним водознаком, које случајно остану без њега, или марке са лисним водознаком, који се не распростире преко свих марака у табак, те неке остану без њега, не претстављају посебно издање. И различни положаји истих водознака нису знак за издвајање марака у посебна издања.

Различити начини раздвајања марака (сечење, пробадање, зупчање) узимају се као потпуна одлика за раздвајање у посебна издања, када су нарочито прописани од надлежне поштанске управе. Различити степени зупчања, ако нису нарочито прописани за цело издање, не могу доћи у обзир; грешком, случајно изостављено и приватно извршено пробадање или зупчање, мешовито зупчање или смешано раздвајање у разним комбинацијама, различите величине рупица код зупчања, испуштање појединих зубаца, па и паралелно истовремено издате марке зупчане и сечене нису одлике посебних издања.

Обрада полећине марке у главном се не узима као знак за разликовање посебних издања марака; ако је давање на полећини извесног знака или обрада полећине нарочитим решењем надлежне поштанске управе прописано, онда се и тај знак узима у обзир; те су ознаке отштампане на папиру или утиснуте у лепак. Лепак — разне врсте, боје, начини премаза и др. — не служи као ознака за издвајање у посебна издања марака.

Претисци на маркама дају карактер посебног издања. Има истих марака са различитим претисцима или разних марака са истим претисцима; увек су то посебна издања. — Приватни претисци и прободи (перфорирана слова и др.) нису знаци за издвајање посебних издања. Исто тако не долазе у обзир ни типичне нити случајне грешке и промене н. пр. појединих слова у начпису или разлике у облику или величини бројака код марака из истог штампања (н. пр. из недостатка довољне количине истих слова или бројака).

Званична издања марака могу бити **редовна или ванредна**. Редовна су издања она, која служе за редовну употребу у поштанској служби. — Ванредна издања могу бити пригодна, добротворна и провизорна. Прва се издају приликом неке прославе неког знаменитог догађаја (јубиларне), за успомену на неку знамениту личност или догађај (спомен издања) или поводом неке приредбе; друга се издају у корист добротворних или других друштава, и она су обично са доплатком. Провизорним издањима помаже се поштанска управа у случају недостатка редовних издања (у случају утрошка марака редовног издања, због промене тарифе или због краткоће времена за ново издање и др.); то су обично марке са претисцима, али их има и са примитивнијом израдом.

За редовна и ванредна издања, сем провизорних, каже се да су и дефинитивна, ако служе намењеној сврси дуже време, или за извесно одређено време, без икакве промене, односно ако се има намера да буду извесно у напред одређено време у употреби. — Привремена издања имају већином привремен карактер и у употреби су до пуштања у течај дефинитивног издања марака.

Једно издање не штампа се увек непрекидно у целој количини; то нарочито не бива код редовних издања, која се штампају у великим количинама, већ се то ради у више наврата — поручбина. Такав рад даје одраза на самим маркама; оне се у мањој или већој мери разликују међу собом по тону боје, дебљини папира, лепку, често и по зупчању, па и по водознацима, а неки пут само по озакама на рубовима табака. Оваке разлике нису знаци за раздвајање у посебна издања, али су ипак довољне — за специјалне скупљаче — да их међусобно разликују. То су различита **штампања** марака. Дакле, једно издање неке марке може бити издато у више штампања. Битно је код штампања да се за марке употреби исти материјал, исти штампарски клишеји и да се штампање изврши за време, док је дотична марка у течају, дакле за редовну употребу у пошти.

Међутим, ако су марке израђене са истим — оригиналним клишејима, али не у поштанске сврхе и не за време, док се штампају за поштанске потребе, — онда су то **новотисци**.

Између оригинала и новотиска често је разликовање врло тешко, јер су новотисци много пута израђивани и непосредно после повлачења дотичних марака из течаја н. пр. ради попуне серија за продају на филателистичким шалтерима и ра-

ђени са истим материјалом, па им је разлика врло незнатна или никаква, а продавани измешани са оригиналним маркама, те је и због тога онемогућено њихово издвајање.

Ако се за штампање новотиска употребе само делимично оригинални клишеји, онда се добијају **накнадна штампања** или накнадни тисци. Овај случај настаје, кад се на пример употреби клише са истим цртежом, али од друге вредности, па се мора додати нова вредносна ознака; или ако се марке израђују из два дела у два наврата, па се један део изради потпуно нов.

Ако се марке израђују без употребе оригиналних штампарских плоча, онда су то фалсификати. О њима ће бити говора у засебном чланку, пошто је веома важно упознати се детаљније са њима и бранити се од тога највећег зла за филателисте.

Новотисци треба да буду јевтинији од оригинала, али бива и обратно, а мешају се и намерно с оригиналима, кад су од њих јевтинији. Код државних издања новотисака ставља се на њима нарочита ознака, али ако се новотисци израђују код приватних — ови се знаци већином не стављају, да би се новотисци протурали као оригинали.

Тако се протурају и фалсификати, — као новотисци или као оригинали.

Сем ових има још и других издања, која немају вредности за обичне скупљаче или за све скупљаче у опште. Има издања која су званично поручена и набављена, али нису пуштана у течај у стању, у коме су била поручена. Таква издања нису имала никакву франковну вредност, а нису била спремна ни за оштећење филателиста, али су ипак разним путевима долазила у њихове руке. Такве марке, исто као и недовршене марке и пробни тисци, су од интереса само за специјалне скупљаче.

Сем тога има и разних швиндлерских продуката који су израђивани само у циљу пљачкања филателиста. Те су назви-марке израђиване од несавесних људи и немају никакве везе с поштанским маркама. Издаване су обично у мутним временима државног живота и, искоришћујући све допуштене и недопуштене путеве, долазиле су на тржиште, где су их неупућени скупљачи, а често и искусни филателисти куповали и страдали.

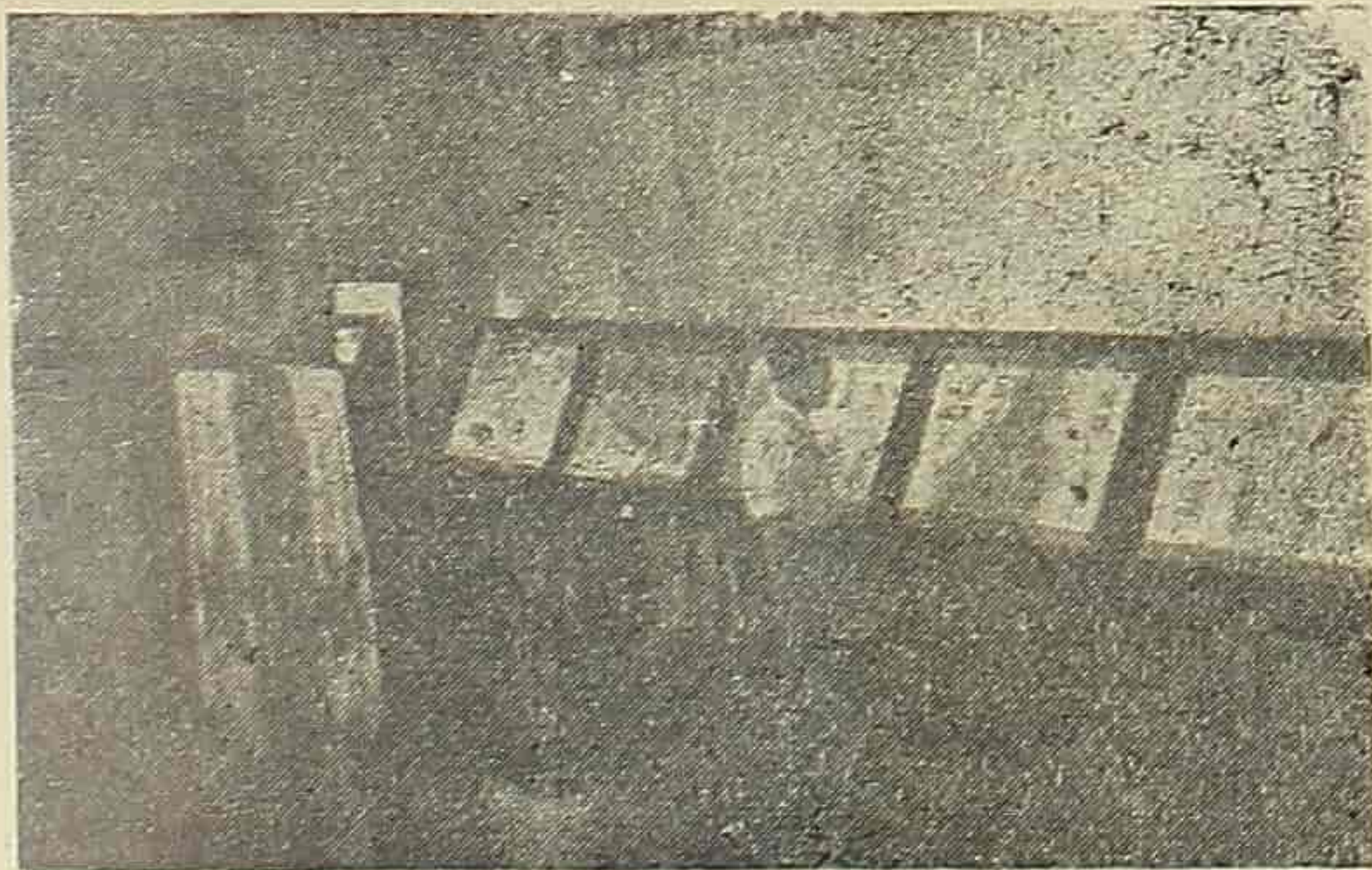
Од ових зала филателиста се може бранити само пратећи стручну литературу и листове уређиване од незаинтересованих лица (за трговину са маркама) или од филателистичких организација.

Бор. Ст. Мрђа

ИЗЛОЖБА МАРАКА ФИЛАТЕЛИСТИЧКОГ КЛУБА У ДУБРОВНИКУ

У оквиру IX шаховске олимпијаде, која је ове године одржана код нас у Дубровнику, Филателистички клуб из Дубровника уз сарадњу подружнице бр. 24 ФСХ, такође из Дубровника, приредио је велику и врло успелу, своју прву изложбу марака. Овај клуб постоји већ 32 године, дакле спада у ред наших најстаријих филателистичких организација, али до сада није ни једанпут јавно иступао приређивањем изложби. Овом првом изложбом крунисан је сав досадањи дуготрајни рад тог клуба.

Изложба је одржана у просторијама омладинског културно-уметничког друштва „Марин Држић“ у времену од 20 до 31 августа 1950 год. Отварању изложбе

присуствовали су представници републиканских Филателистичких савеза, затим Министарства пошта, држ. трг. предузећа „Југофилателија“, представници града Дубровника, подружница и домаћи филателисти. Делегат Министарства пошта био је секретар тог Министарства друг Ракетић. Савез филателиста Србије упутио је делегацију од три члана, коју су сачињавали другови Борислав Ст. Мрђа, председник СФС, Јован Јојкић, I секретар и Божидар Пашковић, члан Управног одбора. Савез филателиста Босне и Херцеговине представљала је делегација, коју је предводио председник Савеза друг Анте Милиновић, а чланови делегације су били другови Иван Кранчевић, Марко Кубурић и омладинац Владо Деган. Делегацију Филателистичког савеза Хрватске сачињавали су другови Радослав Хорват, председник савеза, Драган Новак, уредник

„Филателије“ инж. Владимир Флек и Звонимир Крелиус, чланови Управног одбора. Делегацију филателистичког савеза Словеније предводио је друг инж. Душан Груден, док Филателистички савез Македоније није био заступљен на изложби. Претставник држ. трг. предузећа „Југофилателија“, био је друг Милош Мијатовић.

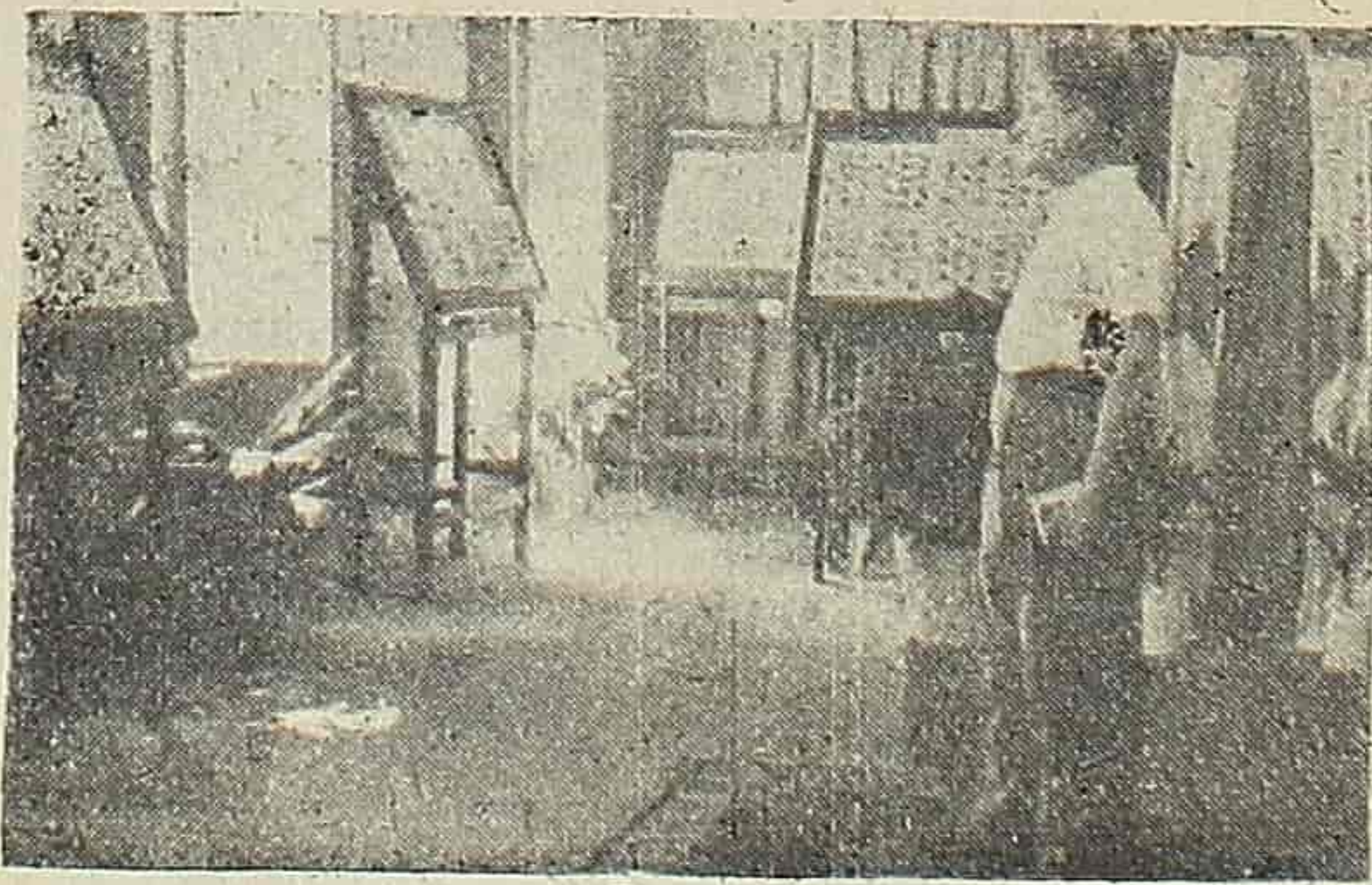
Изложбу је отворио пригодним говором председник изложбеног одбора, а затим је поворио изасланик Министарства пошта друг Ракетић. После ових пригодних говора, председник Филателистичког клуба друг Ервин Цвергер, огласио је изложбу отвореном и присутни су се разишли по изложбеним дворанама, да разгледају изложени филателистички материјал.

Изложени филателистички материјал био је укусно уређен и смештен у лепе витрине распоређене у три просторије. По обради материјала и груписању, свака просторија је сачињавала посебну, а по изложеним стварима сродну групу. У једној просторији биле су изложене југословенске марке и марке југословенских земаља, као и савремена домаћа филателистичка литература. У другој су просторији биле изложене збирке по мотивима, а у трећој генералне збирке целог света.

Највећу пажњу је привлачила просторија са нашим маркама и маркама југословенских земаља. То је, у осталом, сасвим схватљиво и јасно. Издавање марака у целом свету, напредује таквим темпом, да је скоро немогуће више водити ни евиденцију свих издања, а још мање све те марке скупљати. Последица тога је сужавање обима скупљања и ограничавање на мањи број држава или детаљније скупљање марака своје земље. То чине и наши филателисти па је и разумљиво, да на изложбама показују највеће интересовање за изложке са нашим маркама. Сем тога, ово југословенско подручје представљало је најпотпунију целину, није примењен фрагментарни систем као на пр. у просторији са изложеним генералним збиркама, где је сваку државу у главном представљао извесан мањи извод из збирке.

У групи југословенских марака нарочито су пажњу привлачиле витрине са изложницама Пен-клуба. Ово је издање детаљно и зналачки обрађено и заслужено је однело прву награду. Обрађивач је обратио потребну пажњу и на естетску страну изложка, тако да су марке смештене на специјалне картоне са свим потребним натписима и објашњењима. У овој просторији запажен је и изложак партизанске поште, који је садржавао лепе и ретке примерке писама и жигова из времена народно-ослободилачке борбе, и награђен је са другом наградом. Добри су изложници били са маркама старе Србије, окупациона издања Црне Горе, специјална обрада сплитског провизорног издања и специјална обрада Словеније. Сви су ти изложници награђени трећом наградом. Укупно је у овој групи награђено седам изложка. Извесне ситније, мање замерке, мањи недостаци, када се цела група критички али објективно посматра, скоро не долазе у обзир и сасвим се губе пред општим утиском, који је врло добар и општом оценом, која је такође врло добра. То позвучава и број награђених изложка. Када би се оцењивале и награђивале групе по дворанама онда би ова група однела прву награду.

Дворана са изложницама збирки по мотивима такође приказује леп материјал. Сакупљање по мотивима је нов правац у

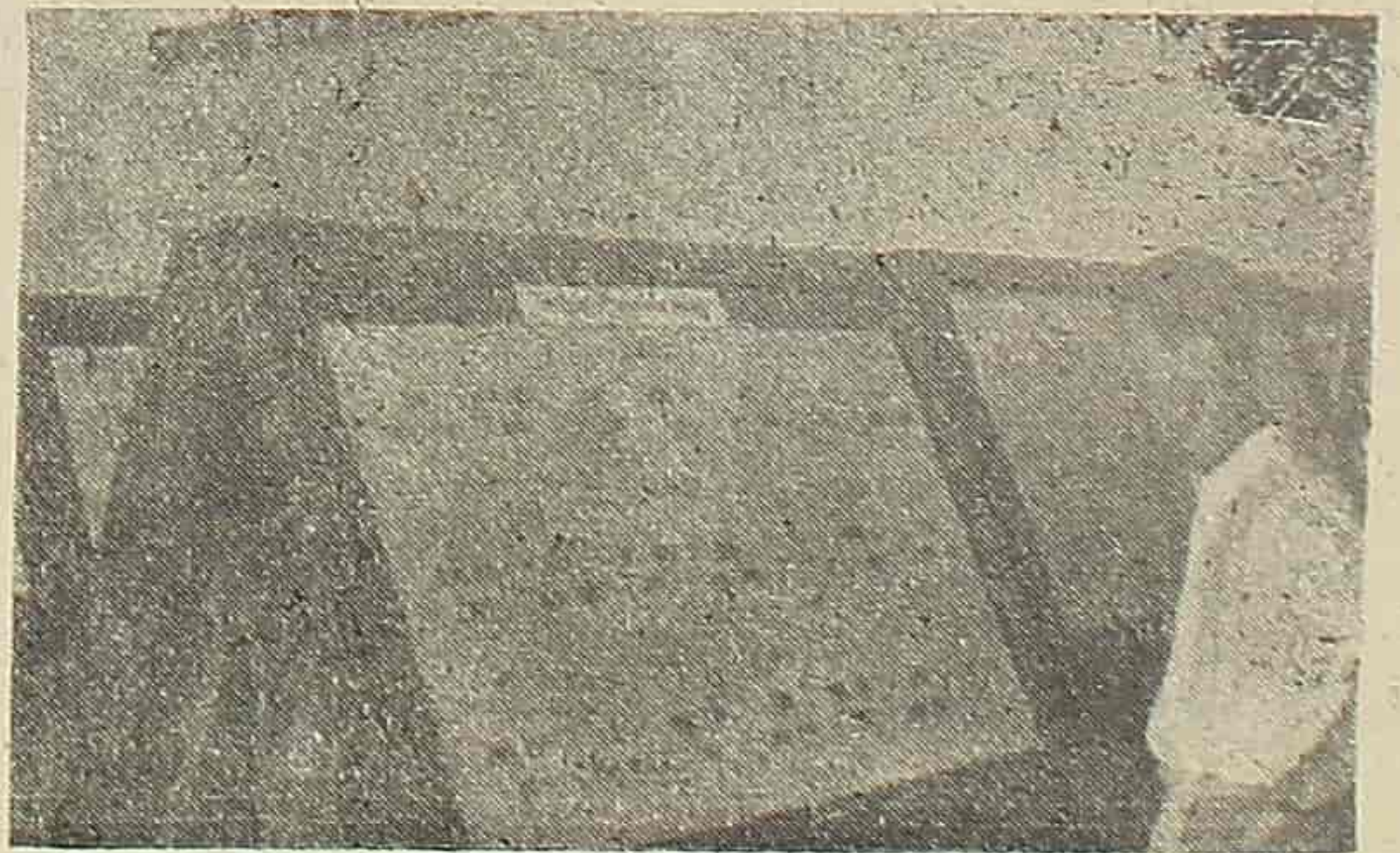
филателији и ове су марке махом новијег датума, тј. издаване у времену, када је штампање достигло савременију форму од штампања старијих издања. Ове ће лепе марке на многе посетиоце оставити лепши утисак од утиска из прве дворане, али ће филателиста све то другачије посматрати не занемарујући ни естетски моменат. И у овој групи има пар изложка, који су привукли већу пажњу на себе. Изложак

са маркама филателистичких изложби, односно маркама издаваних тим поводом, награђен је са другом наградом. Чудно је само, што у том изложку нису биле приказане и наше марке издаване поводом филателистичких изложби. На прмеђу многим страним блоковима наш Зеџиб-блок није примећен. Исто тако ни марке. Ова збирка, иначе лепа, није забележила наше изложбе у Београду и Загребу. Изложак: Глазба на маркама, такође претставља једну лепу збирку по мотивима, која није могла остати ненаграђена. Овај је изложак добио трећу награду. Као добри и лепши изложници у овој дворани са трећом су наградом награђени још и ови: Предфилателистичка писма, Победа, Црвени крст и Бродарство на маркама.

Поље збирки по мотивима је врло опширно, мотива на маркама има врло много, али изложници на овој изложби показују само један мали избор, а мотиви на њима показују можда пре моментално расположење скупљача збирки по мотивима и опредељивања за тему под утицајем опште ситуације у свету.

Наиме, пада у очи ратна тема. У неколико варијаната: Оружје на маркама, Победа, Ратни прикази и сл., док су културно-просветни, хумани и поучно-дидактични мотиви у главном занемарени. Најпопуларнија збирка по мотивима, најважнији претставник тих збирки, авионска збирка није виђена.

У овој дворани награђено је укупно шест изложка.

Дворана са изложницама генералних збирки није ништа мање интересантна од прве две. То је била дворана нама свима добро познатих збирки, које смо сви сакупљали, а и сада сакупљамо, јер су генералне збирке не само најраспростра-

није, него још увек прави носиоци филателистичког колекционарства. У овој дворани сваки се филателиста осећао као да се налази у старој, познатој и драгој средини. Пажња више није морала бити нарочито напрегнута, јер смо се сретали у главном са маркама, које су свима нама стари познаници. И у овој се дворани могло видети доста лепих извода из генералних збирки, али у главном све новије ствари. Осуство класике је општа карактеристика целе изложбе, што до некле оставља утисак, да се тежило за брзим и лаким ефектом. У овој дворани су награђено два изложка трећом наградом: стара Аустрија и II република Аустрија.

Апчилска изложба у Загребу је први покушај колективног излагања, где појединац не долази до изражаја, него цело колектив. Овај покушај је показао, да је и филателија спорт, који се врло лако може прилагодити новим схватањима и потребама новог друштва и новог друштвеног покрета, који се формира код нас. Та изложба је успела не само као покушај социјализирања филателије, него је обележила и правац свих будућих излагања код нас. На изложби у Дубровнику је такође примењен систем колективног излагања и та дубровачка изложба је само још више подвукла оно, што је загребачка изложба обележила. У том погледу обе су изложбе постигле потпуно исти успех.

Али, за оцену једне и друге, није довољна констатација постигнутог, једног истог успеха. Треба ићи и даље. Треба упоређивати, јер је упоређивање база такмичења, а такмичење повећава и побољшава делатност у сваком погледу.

Ако би и даље повлачили паралелу и упоређивали једну изложбу са другом, данас би можда још тешко било коначно рећи, која је од њих била боља, лепша и успелија. Свака је од њих имала извесне своје специјалности, али више од тога сличности и додирних тачака. Загребачка изложба је свакако основни пример који је искоришћен на дубровачкој изложби који ће бити коришћен и при следећим излагањима, али новије изложбе треба да усаврше и надмаше почетни пример и покушај, што дубровачка изложба није можда учинила. Додуше, у Загребу је из-

лагао читав један савез, а у Дубровнику само дубровачка друштва. Велики је успех већ у томе, што се може упоређивати изложба подружнице са изложбом Савеза. Стога дубровачка друштва са својим успехом могу бити не само задовољна него се могу са њим и поносити. У историји тих друштава изложба ће претстављати значајну станицу.

На изложби је изложено свега 44 изложка у 93 витрине, од којих су биле две витрине Министарства поште. У тим витринама су биле изложене фотографије наших нових авионских и франко марка. Од 44 изложка награђено је 15 изложка, док су сви остали добили похвалнице. Од 15 награђених изложка један је добио прву награду, два су добила другу, а дванаест трећу награду.

За време изложбе у изложбеним просторијама била је инсталирана експозиција поште, као и продавница државног трговачког предузећа „Југофилателија“. Дуги редови пред шалтерима и поште и „Југофилателије“, јасно су говорили о интересовању публике за изложбу, нове марке, приподне жигове и филателију уопште. Прилив нових чланова из редова нефилателиста, који су посетили изложбу, говориће о пропагандном успеху изложбе.

Претседник Филателистичког клуба, друг Ервин Цвергер, поздравивши све присутне саопштио је, да Филателистички клуб у Дубровнику бира за своје почасне чланове другове Радослава Хорвата, Драгана Новака и инж. Владимира Флека, ради њиховог плодног и корисног филателистичког рада. Претседник Филателистичког савеза Хрватске, друг Радослав Хорват, предао је сребрну медаљу са дипломом у знак одликовања приређивачких друштава, као и комплетна издања својих едисија на дар клубској библиотеци. Савез филателиста Србије такође је даровао библиотекама дубровачких друштава све до сада издане бројеве свог часописа „Филателиста“. Претседник филателистичког друштва из Загреб, друг Звонимир Крелиус, у свом поздравном говору саопштио је, да то друштво бира за свог почасног члана друга Ервина Цвергера, претседника Филателистичког друштва у Дубровнику.

Филателистичка изложба у Дубровнику дуго ће остати у пријатном сећању посетиоцима и гостима који су је напустили са најлепшим утисцима.

КРОЗ ФИЛАТЕЛИСТИЧКИ СВЕТ

ВИСИНА НАКЛАДЕ УПУ ИЗДАЊА

Разне земље издале су у разним накладама спомен марке поводом прославе 75-годишњице Светског поштанског савеза. Висине накладе обично су зависиле о поштанским потребама дотичне земље, али исто тако и о пропагандном циљу и популарисању те велике светске организације. Пропагандни циљ и популарисање омогућено је једино великим накладама, које једно пружају могућност најшире употребе и само на тај начин остварују пропагандни циљ. Француско УПУ издање издано је у 2.000.000 серија, Шпанија је издала 500.000 серија, Шпанска западна Африка 75.000, Ифни 35.000, Боливија 500.000, Луксенбург 80.000 а Грчка 5.000.000 серија.

Б. М.

КРАЉЕВСКЕ ЗБИРКЕ НА ДРАЖБИ

Бивши румунски краљ Карол II, чија збирка марака спада међу најскупље на свету, предао је своју збирку извесним њујоршким фирмама да изврше продају путем дражбе. Међу маркама се налазе и најређи примерци Маурициуса, за које је својевремено бивши краљ плаћао по 25.000 долара.

Б. М.

МАЈСКА ФИЛАТЕЛИСТИЧКА ИЗЛОЖБА У ЛОНДОНУ

У Лондону је одржана велика међународна филателистичка изложба у времену од 6 до 13 маја. На тој изложби било је изложено око пола милиона разних марака стављених на скоро 18.000 албумских листова, који су били поређани у хиљаду витрина. Вредност изложених марака прелазила је суму од 2.000.000 фунти. На изложби је учествовало 347 излагача из 27 разних држава. Из наше државе није било ни једног излагача. На изложби је био приказан и један део збирке енглеског краља са првим маркама енглеских колонија.

Б. М.

МЕЂУНАРОДНА ФИЛАТЕЛИСТИЧКА ИЗЛОЖБА У ЛАПЦИГУ „DEBRIA 1950“

За ову велику филателистичку изложбу, која ће бити ових дана отворена, учињене су велике припреме. Биће интересно за наше читаоце да виде шта се све има да припреми за једну већу изложбу.

На изложби ће бити приказано око 200 збирки. Највећи део међу њима биће из Немачке (Источне и Западне) и из Сарске области. Из иностранства пријављени су излагачи из Пољске, Холандије, Белгије, Енглеске, Данске, Аустрије, Шведске и др. Међу пријављеним објектима биће велики број знаменитих збирка, које су на разним изложбама добиле златне и сребрне медаље; али највећи део сачињаваће нове збирке; биће добро заступљене збирке по мотивима, а и филателистичка литература биће обилато заступљена. Министарство пошта приказаће један врло интересантан изложак Између осталог биће приказана израда марака од израде папира, па до свршетка марке.

На изложби ће бити специјална пошта са 12 шалтера за задовољење свих потреба и жеља посетилаца изложбе. Уз изложбу одржаће се за време последња три дана немачки филателистички конгрес.

Поред тога приређују се: две вечери за размену марака са аукцијом; друштвене приредбе за разоноду посетилаца, а међу њима нарочито свечано вече са уметничким представама и са игранком.

Издат је велики изложбени каталог.

Ето, шта се све има урадити поред претходних припремних радова: објава, огласа, штампања пропагандних листова, пропаганде кроз новине, дневне листове и преко радија, осигурање просторија, уређење изложбе са набавком потребног материјала, пријем и преглед изложака и њихово осигурање, и др. и др.

А.

СПЕКУЛАТИВНА СТРАНА УПУ МАРАКА

Поред тога што су стотине поштанских управа издале марке за прославу 75-годишњице Светског Пошт. Савеза, — међу којима има и врло лепих, али их нема јевтинијих, — помоћу којих су на примамљив начин извукле из цепова филателиста огромне, мултимилијонске суме, стварани су код разних управа разни начини, да се, поред номиналних вредности, још штогод извуче.

Неке су управе издавале малене тираже, да би им изазвале повећање пијачне цене (Иран 17—20.000), друге пак велике, да би продајом велике количине зарадиле веће суме (Аргентина 5.000.000); треће су, поред издања за редовну и ваздушну пошту, издавале и ску-

пе блокове; неке су издавале велике серије — од 18 марака; неке су опет одмах продавале целокупно издање америчким трговцима, који затим подижу цене баснословним процентима (до 5.000). Неке пак издају марке са високим вредностима, да би на тај начин измамиле веће износе од филателиста и за марке, које се ретко или и никако не употребљавају за редовну поштанску службу. Једна поштанска управа не објављује величину издања, нарочито у својој земљи. Филателисти се питају зашто? Објашњење се не добија, али се чује да су цене марака те управе јако окочиле, од када се тај нови изум примењује. Али, и ову је управу надмамила управа пошта у Непалу, у подножју Хималаја, која је тражила да постане чланица Светског Пошт. Савеза, да би могла издати марке за прославу 75-годишњице Савеза и — да би и она могла усрећити филателисте, да им створи још једну прилику за извртање цепова.

А.

МАРКА КОЈА ЈЕ БИЛА У ТЕЧАЈУ САМО ЈЕДАН ДАН

12. октобра 1945. била је издата у Шпанији за „дан марке“ једна пригодна марка од 10 пезета. Ништа необичан разлог издању, па ни висока цена (јер филателисте не питају за цене), па да оставимо на страну и необичан рок важења од једног дана, али још је необичније, што су те марке продаване — нове и редовно употребљаване, и ако само у току једног дана, — по истој цени.

А.

МАРКЕ ЗА СИРОМАХЕ И КАЗНЕ У ПОРТУГАЛИЈИ

Још 1911. године Португалија је била увела марке за сирсмахе; израђене су биле од марака за редовну пошту издана 1910 год. са претиском „ASSISTENCIA“. — 1912. године израђене су такве марке са истим претиском на маркама са сликом жетелице. — 1915. године израђене су нарочите марке са сликом групе сиромаша и са натписом „PARA OS POBRES“ (= за сиромаше). — 1924. године издате су исте марке са претиском већих вредности, а 1925. године штампане су нове марке са већим вредностима.

За употребу ових марака били су одређени дани, када су се морале ове марке лепити на свима поштанским пошиљкама уз редовну франкатуру.

Ако би неки пошиљац заборавио или не би хтео да се покори овом пропису, да залепи ову марку за сиромаше, његово писмо је остајало за казну непредато адресату у почетку за три, а доцније за осам дана.

А.

ФИЛАТЕЛИЈА У РАДИО-ЕМИСИЈИ

24. августа ов. г. у оквиру јутарње пионирске емисије Радио Београд изнео је за најмлађе важност поштанске марке и културно-научну корист од филателије.

Поздрављамо и овај начин пропаганде филателије међу пионирима, који ће свакако појачати интерес код наше деце за сабирање марака и потпомоћи стварање нових филателистичких нараштаја.

Б. Н.

ФИЛАТЕЛИЈА У ИЗРАЕЛУ

Бивши члан Савеза Филателиста Србије, П. Л., који се иселио из Југославије у Израел, у Тел-Авив, послао нам је кратак извештај о филателистичком животу у Израелу.

Тамо је филателистички живот доста јако развијен, а нарочито међу омладинцима, ђацима, који скоро сви скупљају марке, али се опажа неупућеност у филателију. Тамошње се филателисте интересују за наше марке и за наш лист.

У Тел-Авиву се филателисте састају у једној кафани два пута недељно, а тако је и у другим варошима Израела.

У Израелу има пет филателистичких савеза са свега око 800 организованих чланова.

О издањима марака и других поштанских вредносница пише:

Постоји једна серија марака од израелског народног фонда, која је прештампана јеврејском речју, која значи „пошта“, састоји се из 3 вредности: 5, 10 и 25 мила. Та се серија не наводи по светским каталозима, него само у јеврејским. Дописник нам није дао никакве ближе податке о тим маркама (о начину и времену пуштања у течај, о времену важења за франкирање, ближи опис марака и др.).

Званична издања израелских марака:
У 1948. години:

1) Јеврејска пошта са сликама старог јеврејског новца: 9 вредности: 3, 5, 10, 15, 20, 50, 250, 500 и 1000 мила.

2) Порто марке, 5 вредности: 3, 5, 10, 20 и 50 мила.

3) Спомен серија издата о новој години 5909, састављена од пет вредности: 3, 5, 10, 20 и 65 мила. Цела серија постоји у *tête-bêche* паровима.

У 1949. години:

4) Са сликом Јерусалима и путем ка Јерусалиму од 250 мила.

5) Једна марка са заставом од 20 мила.

6) Један блок од 40+60, издат о првој годишњици израелске марке.

7) 10. августа, у спомен 70-годишњице од оснивања Петах-Тиках, „мајке јеврејске колоније у Палестини“ издата је 1 марка од 40 мила.

8) У септембру, о новој јеврејској години 5910 издата је једна серија од три вредности са новом ознаком валуте: 3, 10 и 35 прута, са јеврејским натписом „Празник радости 5910 — Друга година постојања државе“.

9) 18. децембра пуштена је у течај нова серија франко-марака са сликама старих јеврејских новаца; 6 вредности: 3, 5, 10, 15, 30 и 50 пр. Од ових марака постоје парови у *tête-bêche*-у од 5, 10, 15 и 30 пр.

10) Истовремено су издате и порто марке израђене од франко-марака, са

претисцима нових вредности и нових валутних ознака на јеврејском и латиницом; 6 вредности: 2, 5, 10, 20, 30 и 50 пр.

У 1950. години:

11) У марту издата је једна серија од две марке у спомен 75-годишњице Светског Пошт. Савеза: 40 и 80 пр. Постоје обе вредности и у *tête-bêche* паровима.

12) 28. априла, о двогодишњици државне самосталности издате су две спомен марке: 20 и 40 пр.

13) О 25-годишњици јеврејског университета издата је једна марка од 100 пр.

14) 20. јуна издате су прве израелске марке за ваздушни поштански саобраћај; 6 вредности: 5, 30, 40, 50, 100 и 250 пр.

Скоро све те марке у последњем реду имају привеске са пригодним натписима; оне се јако траже, ради чега имају веће вредности.

При изласку свих тих марака издаване су и нарочите коверте са пригодним жиговима. Сем тога, о сваком важнијем догађају, празнику, манифестацији, при отварању поштанске изложбе издаване су коверте са специјалним жиговима.

Издаване су и целине — коверте са отштампаним ознакама вредности у виду марака: 1) о дану самосталности, са вредносном ознаком од 20 мила (продаване по 40 мила) и 2) за наводњавање Негева, са вредносном ознаком од 15 м. (продаване по 35 м.).

Вјекослав Трбарих

КРИМИНАЛНИ РОМАН О ФИЛАТЕЛИСТАМА

Амерички писац Hugh Pentecost у своме роману „Крвљу жигосано“ описује сабираче марака, говорећи о њиховим слабостима и страсти и манији сабирања поштанских марака, због којих их несавјесни трговци и шпекуланти искоришћују.

Писац о сабирању марака и сабирачима пише:

„Сваки је сабирач марака помало на свој начин луд. Свако сабирање постаје с временом лудило. Честити су трговци покушали стабилизирати цијене издавањем каталога. Али окупљање марака је заправо раскош. Купује се уз највише цијене, а ако се продати мора, узима се што дадну — то је у већини случајева само забава“.

Док на другом једном мјесту у роману пише:

„Сабирање марака је у првом реду ужитак, или би бар требао бити. Ликвидациона вриједност збирке ријетко када достиже своту, коју је посједник и њу уложио“.

У роману је обрађен вјечни проблем сукоба између добра и зла, између правде и злочина, између закона и безакоња, а у истом су све симпатије читатеља на страни доброга, праведнога и законитога.

Nassau Street, најпрометнија четврт Њу-Јорка, обилује трговцима марака. Један од тих, шеф чувене трвтке, са огромним годишњим прометом, буде мистериозно убијен у свом упадљиво луксузном бироу а да није био покрађен.

Њу-Јоршко редарство трага за убојцем, а помаже му један савјестан трговац марака, као стручњак у филателији и познат у ондашњим круговима сабирача.

Међутим се догађа још једно убиство и два покушаја убиства, од којих је један био и на овога савјесног трговца, који помаже правди, да се раскринка прави злочинац.

Убијен трговац марака није био баш на добром гласу, и многе је сабираче оштетио, али јови нису имали правне доказе за судски прогон, те сумња пада баш на те сабираче, које је убијени оштетио или преварио.

Ствар се заплиће, док се на концу не нађе убица у лицу једног сабирача ма-

рака, милионара, за којег се испоставило да је био тајни ортак убијенога трговца марака, са којим је био склопио и „уговор” о свом прљавом ортаклуку.

У роману су истакнуте закулисне радње несавјесних трговаца са маркама, сплеткарења, подвале и преваре.

Роман је, као такав, занимљив. Али, мишљење и наводи писца о сабирању марака и филателистима прегрубо је. Сабирач, који сакупља поштанске марке из спорта и љубави према истима, без спекулативних намера, налази у томе посебно задовољство и разоноду, а млађи сабирачи и подуку, а да не пада у страст, да би кроз то сабирање „био по мало луд”, како то писац романа наводи.

РАЗНЕ ФИЛАТЕЛИСТИЧКЕ ЗБИРКЕ

Делатност филателисте не може се ограничити никаквим границама. Филателијом се човек бави из задовољства у часовима одмора; њему не може нико прописивати неки рад и ред и тврдити да ће му тај рад и такав ред створити задовољство; од самога човека од његовог расположења, од његових способности зависи шта ће га и у коликој мери занимати; зато у филателији треба оставити свакоме на вољу шта ће и у коликој размери скупљати и проучавати. Може бити озбиљан филателиста и онај који се бави скупљањем марака, као и онај који се бави скупљањем целина; и онај који скупља вредноснице целог света или појединих континената, група земаља, као и појединих држава, па и појединих подручја или издања извесне државе.

Збирке се могу разликовати и по територијалном и по временском обухвату.

Има збирака генералних, каталошких, за цео свет, за поједине континенте и групе држава, за поједине државе, па и поједине покрајине у некој држави.

Има збирака генералних, специјализованих, истраживачких.

Има збирака свих поштанских вредносница марака, само употребљених или само неупотребљених, целина, жигова.

Има специјалних збирака новотисака, фалсификата.

Постоје збирке по мотивима.

Постоје збирке целина, нарочито поштанских карата, целих коверата са маркама и жиговима, збирке предфилателистичких писама, првог дана пуштања ма-

рака у течај, првог лета код ваздушне поште.

Постоје збирке картофилателије, са комбинацијом „макгимум”.

Збирке марака се стављају у албуме или у класере; збирке целина у албуме или у картотеке.

Дакле, као што се види и из напред побројаних, има тако различитих збирака и по обиму и по начину сакупљања и сређивања, да се не би много претерало, кад би се рекло „колико људи, толико ђуди”. На шта на који ће се обим одлучити и на који начин сређивати, зависи од самог скупљача, од његове наклоности, од његових способности и од његових материјалних прилика.

Збирке се уређују или по албумима са уцртаним пољима за утврђивање вредносница у њима, или са празним картонима — листовима те се оставља скупљачу да по вољи распоређује сакупљени материјал; — или на посебним картонима, на којима скупљач уцртава оквире, шаре или мотиве према сликама марака, које треба на тим картонима да се среде, са нужним подацима и др.

На овогодишњој загребачкој изложби марака један млади филателиста био је изложио марке са спортским мотивима, па је згодно и укусно унео поред изложених серија и своје цртеже разних спортских дисциплина, који су одговарали цртежима на маркама.

Сада смо добили и један предлог друга Ивана Свјетова из Пећи, који налази да се марке могу скупљати на картонима,

у виду картотеке. Он тај начин сакупљања марака назива карто-монтажни и о њему пише:

„Карактеристичне особине карто-монтажног начина сакупљања поштанских марака јесу следеће:

1) Марке се лепе на засебне картоне, који се после групишу у картотеку и чувају у нарочитој кутији (картотечна кутија).

2) Сваки картон представља засебну тематску целину — ширу или ужу.

3) Марке у енциклопедском картону, ради прегледности тематске садржине, допуњују се одговарајућим подацима, сликама, графиконима, цифрама, формулама, исечцима из новина и сл.

Филателиста може сам монтирати тематски картон по своме укусу и својим потребама а и филателистички центар може организовати масовно штампање таквих картона са празним пољима за марке.

На крају и сам енциклопедски картон може постати предмет за колекционирање, али у том случају он треба да буде естетски дотеран, идејно садржајан и научно тачан. Ту може бити више варијација, али у сваком случају за енциклопедску филателију марка не представља циљ,

марка представља само построк за стицање знања.

Енциклопедска филателија у овом случају може у истину постати масовно културно-просветно средство, нарочито за омладину.”

Свјетов овај начин стварања збирке назива „енциклопедска филателија”.

Ради јасније преставе свога предлога он прилаже и два своја цртежа: „Прво путовање око света 1519—1522” са нацртаним планиглобом и на њему учртаним тадањим путем око света, а поред тога и уоквирена поља за марке. На другом картону „Савез хемије и електрицитета” са нацртаним Волтиним ступом и са пољима за марке са ликовима Волте и Галванија.

Свакако за овакав начин израде збирке треба и много времена, и много знања, и много добре воље и истрајности. Користи од тога рада би било, јер би нарочито код омладинаца, била дубоко урежана у памћење свака ствар коју буде обрадио. Али, то више не би био рад из задовољства у часовима одмора, већ би то постало стално занимање које би одузимало све слободно време.

— Пјал. —

НАШЕ МАРКЕ

НОВО ИЗДАЊЕ РЕДОВНИХ ФРАНКО МАРАКА

Решењем Министарства пошта бр. 19400 од 14 августа 1950 године, пуштене су у течај нове редовне франко марке. Марке су пуштене у течај од 1. септембра о. г. али не цела серија на једанпут. Цела серија биће пуштена у течај постепеним пуштањем појединих вредности. У току месеца септембра биће пуштене у течај четири вредности, и то вд 2.—, 3.—, 7.—, и 10.— динара.

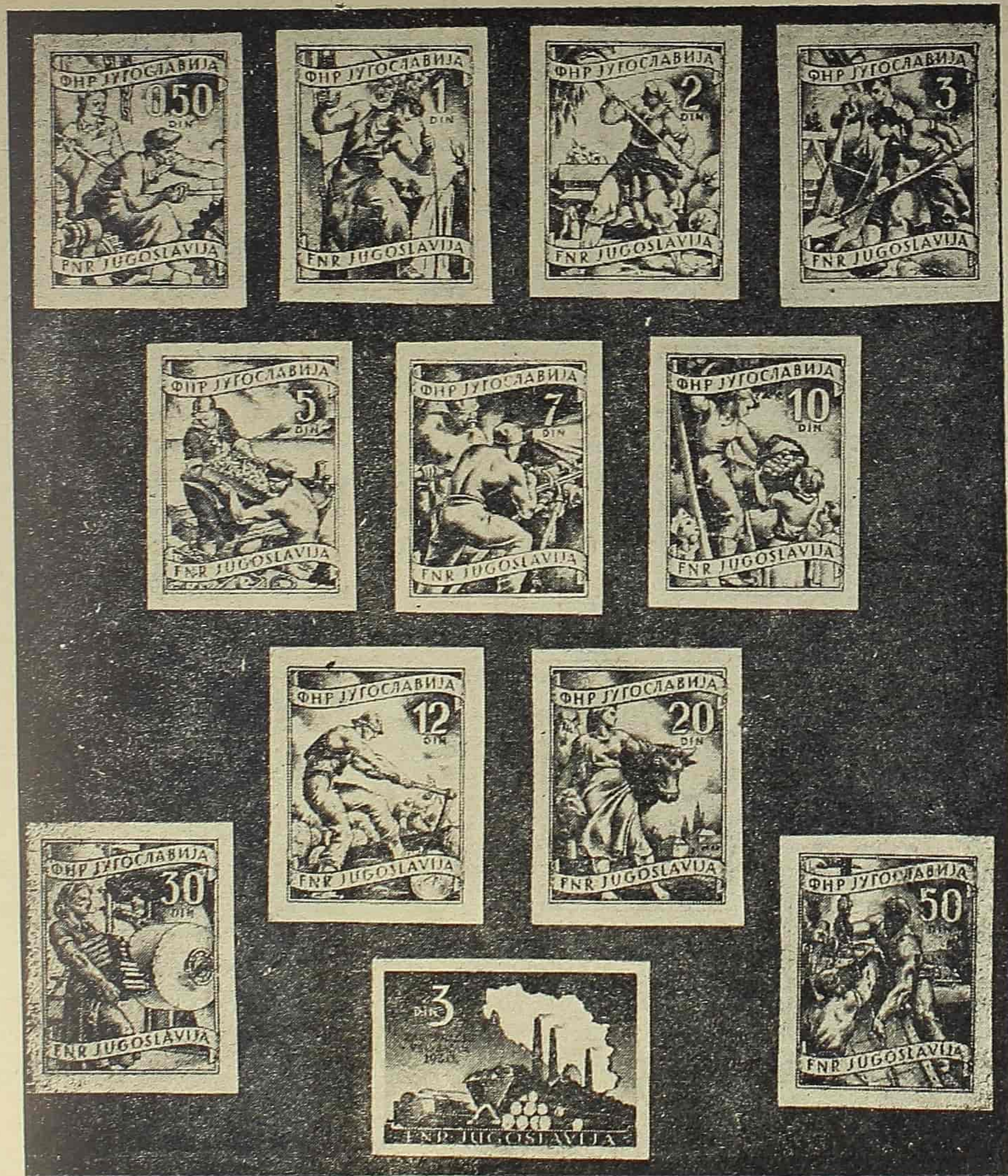
Серија ових нових франко марака састоји се од 11 вредности:

- 0,50 дин. сивосмеђе боје, са сликом која приказује мотив из металургије;
- 1.— дин. зелене боје, са сликом мотива из електропривреде;
- 2.— дин. наранџасте боје, са сликом мотива из пољопривреде;
- 3.— дин. црвене боје, са сликом која приказује мотив из грађевинарства;

- 5.— дин. плаве боје, са сликом мотива из рибарства;
- 7.— дин. сиве боје, са сликом мотива из рударства;
- 10.— дин. смеђе боје, са сликом мотива из воћарства;
- 12.— дин. љубичасте боје, са сликом мотива из шумарства;
- 20.— дин. зеленосиве боје, са сликом мотива из сточарства;
- 30.— дин. црвеносмеђе боје, са сликом мотива из графичке индустрије;
- 50.— дин. плавољубичасте боје, са сликом мотива из саобраћаја и транспорта.

Укупна номинална вредност целе серије износи 140,50 динара.

Све су марке облика усправног правоугаоника уобичајене величине наших франко марака. На свима је исти натпис: ФНР Југославија, на тракама. На горњој траки је натпис у ћирилици, а на доњој

у латиници. Ознака вредности налази се у горњем десном углу испод траке а састоји се од крупније бројке и ситније ознаке монете: дин, у латиници, која се налази испод бројке.

Идејне нацрте за ове марке израдио је Др. Павао Гавранић, академски сликар из Загреба, а резбарске радове је обавио Таназије Крњајић, гравер из Београда. Величина слике на марки је 20×26 мм.

Марке су штампане у Заводу за израду новчаница Народне банке ФНРЈ у Београду, у бакротиску, у табацима од по 100 комада. Зупчање марака је чешљасто, а гума је бела.

Б. М.

ПРИГОДНА ФРАНКО МАРКА: ЗАГРЕБАЧКИ ВЕЛЕСАЈАМ 1950

На дан отварања Загребачког велесајама 23 септембра 1950 године, пуштена је у течај једна пригодна франко марка од 3.— дин., на основу решења Министарства пошта бр. 19575 од 18 августа 1950 године.

Марка је црвене боје, облика положеног правоугаоника. Цртеж на марки представља у горњој десној половини географску карту наше земље преко које се виде три фабричка димњака. У доњој половини марке цртеж приказује наслаге дрва и вагонете са угљем, извозне артикле наше земље. У горњем левом делу

марке налази се ознака вредности са скраћеном ознаком монете: дин. испред бројке. Испод ознаке вредности налази се у три реда текст: Загребачки велесајам 1950. Испод слике марке је натпис са именом државе у једном реду: ФНР Југославија. Сви натписи на марки су у латиници. Идејни цртеж за ову марку је израдио Јанез Трпин, графичар из Љубљане.

Марка је штампана у бакротиску, у штампарији: „Југославија“ у Београду, а гумирање и перфорација су извршени у Заводу за израду новчаница Народне банке ФНРЈ у Београду.

Ова је марка пуштена у продају код свих већих пошта у земљи, а за франкирање ће важити до коначног утроска односно до доношења решења о њеном повлачењу из течаја.

ДОПЛАТНЕ ФРАНКО И ПОРТО МАРКЕ ЦРВЕНОГ КРСТА

За време недеље Црвеног Крста, која ће се ове подне одржати од 1 до 8 октобра, биће пуштена у течај доплатна франко и порто марка на основу решења Министарства пошта бр. 19.051 од 25 августа 1950 год.

Франко марка од 0,50 дин. је тамно зелене боје са Црвеним Крстом у црвеној боји. Цртеж на марки претставља жену у народној ношњи са књигом у руци, што симболизује рад Црвеног Крста на селу. Испод слике је натпис: ФНР Југославија у латиници. Изнад слике је натпис: Недеља Црвеног Крста 1950, у ћирилици. Ознака вредности се налази у доњем углу, а ознака Црвеног Крста у горњем левом углу. За ову марку узет је цртеж Отона Антонинија, академског сликара из Загреба.

Порто марка од 0,50 дин. је смеђе боје са Црвеним Крстом у црвеној боји. Цртеж марке приказује географску карту ФНР Југославије, изнад које се налази Црвени Крст. Изнад цртежа, при горњој ивици марке налази се натпис: ФНР Југославија у латиници. У горњем левом углу, у вертикалном поретку слова, налази се натпис: порто. Испод цртежа марке налази се натпис: Недеља Црвеног Крста 1950, у ћирилици. Ознака вредности налази се у доњем левом углу. За ову марку узет је цртеж Ферде Биса, академског сликара из Загреба.

Обе марке су штампане у Заводу за израду новчаница у Београду, у офсет-штампи, а у табацима од по 100 комада. Марке су облика усправног правоугаоника уобичајене величине наших редов-

них марака. Величина слике на марки је 20×28 мм. Зупчање је чешљасто, а гума бела.

Марке овог издања биће пуштене у продају код свих пошта у земљи, а имаће обавезну доплатно-франкатурну и продајну важност за све време трајања Црвеног Крста.

Б. М.

НОВЕ ФРАНКО МАРКЕ ВУЈА-СТТ

На основу решења Инспектората П. Т. Т. у Копру, штампане су и пуштене у течај нове франко марке са сликама, које приказују оне животиње, које су најкарактеристичније за пољопривредну делатност Истре. Ова серија нових франко марака састоји се од осам вредности:

0,50 дин. — црносиве боје, са сликом истарске жене на магарцу, који носи товар. У левом горњем углу налази се ознака вредности, горе бројка, а испод ње монета: дин. У десном горњем углу налази се ситно слово „С“ у црној боји. Испод слике у једном водоравном реду, налази се натпис на српско-хрватском језику: С. Т. Трста-ВУЈА. (Ознака вредности, као и натпис имена територије, на истом је месту и у истом поретку на свим маркама, само се мења слово у десном углу марке).

1.— дин. — смеђекарминске боје, са сликом петла раширених крила. У десном горњем углу је слово „Т“, у тамнијој нианси боје марке. Натпис са именом територије је на италијанском језику: Т. Л. Триесте-ВУЈА;

2.— дин. — затворено сивоплаве боје, са сликом гусака. У десном углу је ситно слово „Р“, у затворенијој нианси боје марке. (И код свих осталих марки, ова су слова увек у затворенијој нианси боје марке). Натпис испод слике је на словеначком језику: С. О. Трста-ВУЈА;

3.— дин. — затворене црвеносмеђе боје, са сликом пчела на саћу. У десном углу је слово „Е“. Натпис испод слике је на српско-хрватском језику.

5.— дин. — зеленоплаве боје, са сликом волова. У горњем десном углу је слово „Н“. Натпис испод слике је на италијанском језику.

- 10.— дин. — затворене црномеђе боје, са сликом ћурана. У горњем десном углу је слово „А”. Испод слике је натпис на словеначком.
- 15.— дин. — сивољубичасте боје, са сликом јарића. У горњем углу је слово „Р”. Натпис испод слике је на српско-хрватском језику.
- 20.— дин. — затворене маслинастозелене боје, са сликом гусеница свилене бубе и чауром исте. У горњем десном углу је слово „М”. Испод слике је натпис на италијанском.

Слова у горњем десном углу марака, сложена од најниже ка највишој вредности, дају презиме и почетно слово имена аутора цртежа: Стренар М.

Серија ових марака подбацила је према досадањим издањима марака за зону Б. Подбацила је и по изабраним бојама и по цртежима. „Нова Филателија” — Љубљана, налази да цртеж чак и не претстављају животињство, карактеристично за пољопривредну делатност Истре. „Република” — Београд примећује да цртежи у опште не одговарају обзиром на још нерешено питање Истре. „Филателија” — Загреб, налази, да су на

Све вредности у серији су једнаког усправног правоугаоника. Штампане су на белом папиру у продајним табацима од 50 комада (5 реди по 10 марака). Гума је бела, а зупчање је чешљасто 12,1/2. Цртеже за марке је израдио арх. Максо Стренар из Радовљице, а штампане су у офсет-штампи у штампарији „Људске правце” у Љубљани.

уметнички ефекат марака лоше деловале мутне боје са јаким сивкастим тоновима. Дакле, наша стручна штампа има скоро неподељено мишљење по томе. Из тих посебних мишљења резултира опште мишљење, да су марке подбациле и по изабраним бојама и по изабраним цртежима.

Б. М.

МАРКА ОД 2.50/6 ДИН. БЕЗ ТАЧКЕ У ПРЕТИСКУ

Друг Ј. Пешевски из Скопља приказао нам је марку од 2.50/6 дин. (по „Специјалном каталогу ФНРЈ“ бр. 149, по ка-

талогу „Југофилателије“ бр. 152), на којој недостаје у претиску тачка између 2 и 50.

ПОМЕРЕН ТИСАК НА МАРЦИ ЗА ВАЗДУШНУ ПОШТУ ОД 10 ДИН.

Друг Цветко Стефановић из Београда приказао нам је марке за ваздушну пошту од 10 дин. (по „Специјалном ката-

логу ФНРЈ“ бр. 5 на стр. 160, а по каталогу „Југофилателије“ бр. 5 на стр. 189), са помереним тиском цртежа у мркој боји за скоро 2 мм. у десно и за 1 мм. на горе — према прво-отштампаној

жуто-маслинастој основи. На другом примерку је померање само за 1½ мм. удесно, те се добија утисак као да је доњи натпис поништен једном траком.

НАШИ ПРИГОДНИ ЖИГОВИ

ДРУГИ ПРИГОДНИ ЖИГ III САВЕЗНОГ ВАЗДУХОПЛОВНОГ СЛЕТА У РУМИ.

У вези ранијих наших обавештења о овом жигу у бр. 6 и 8 нашег листа, накнадно смо добили и други пригодни жиг употребљаван у исто време и истим по-

водом у Руми: једнокружан, црне боје, пречника 30 мм., са натписом у кругу „III SA VEZNI VAZDUHOPLOVNI SLET — RUMA“, са променљивим датумом са ознаком времена предаје у једном реду.

Разлика између овог и ранијег објављеног види се поређењем слика жигова: слова у натпису су другог типа, а нема ни елисе изнад датума, нити године испод датума.

А.

ЖИГ ПЛАНИНСКОГ ТАБОРА НА НАНОСУ 5 и 6 VIII 1950

Од братске филателистичке звезде Словеније добили смо отисак пригодног жига употребљаваног 5 и 6 августа 1950. у спомен „Партизанског и планинског

табора“ на Наносу (при Постојни), којим је испостава постојинске поште вршила жигосање најпре у црвеној боји, а по њеном утрпшк у црној боји.

Жиг је једнокружан, величине пречника 30½ мм., са натписом у кругу „PLANINSKI TAVOR NA NANOSU“, са датумом у једном реду у средини жига.

Овај је жиг био одобрен решењем Министарства пошта бр. бр. 17.442 од 14. VII. 1950.

А.

ЖИГ ФИЛАТЕЛИСТИЧКЕ ИЗЛОЖБЕ У ДУБРОВНИКУ 20. до 31. VIII. 1950.

Решењем Министарства пошта бр. 17.226 одобрена је израда и употреба пригодног поштанског жига поводом филателистичке изложбе за време одржа-

вања Шаховске олимпијаде у Дубровнику.

Жиг је једнокружан пречника 35 мм., црне боје, металан, са покретним датумом у средини жига у једном реду; са натписима „ŠANOVSKA OLIMPIJADA / FILATELISTIČKA IZLOŽBA” у кругу, а испод датума и паралелно с њим „DUBROVNIK”.

А.

ЖИГ V. КОРОШКОГ ФЕСТИВАЛА У ГУШТАЊУ 17. IX. 1950.

Решењем Министарства пошта бр. 19.555 од 25. VIII. 1950. одобрена је израда и употреба пригодног жига у Гуштању приликом одржања Корушког фестивала на дан 17. IX. 1950. Жиг ће имати натпис „V KOROSKI FESTIVAL V GUŠTANJU — 17. 9. 1950”.

А.

ЖИГ ШАХОВСКЕ ОЛИМПИЈАДЕ У ДУБРОВНИКУ 20. до 31. августа 1950.

У исто време са претходним жигом био је у употреби у Дубровнику на поштанској испостави специјалан једно-

кружан жиг црвене боје, пречника 35 мм., металан, са покретним датумом у средини жига у једном реду; са натписима у кругу „ŠANOVSKA OLIMPIJADA / DUBROVNIK”; изнад датума, паралелно с њим стоји година „1950”.

А.

ЖИГ ФИЛАТЕЛИСТИЧКЕ ИЗЛОЖБЕ У ЗАГРЕБУ

Решењем Министарства пошта бр. 17.226 од 10. VII. 1950. одобрена је израда и употреба пригодног поштанског жига поводом филателистичке изложбе за време одржавања велесајма у Загребу.

ЖИГ ЗА ЗАГРЕБАЧКИ ВЕЛЕСАЈАМ

Решењем Министарства пошта бр. 19.360 од 14. VIII. 1950. одобрена је употреба пригодног поштанског жига поводом Загребачког велесајма. Жиг ће бити са покретним датумом и имаће натпис „Загребачки велесајам”.

НОВЕ МАРКЕ

АВГАНИСТАН

Пригодна марка издата приликом одравања и повратка у земљу краља Мохамеда Зехира, са краљевом сликом у оквиру, са пригодним натписима: 125 р. смарагд-зелена.

БЕЛГИЈА

Издата је серија пригодних марака поводом спортских игара у Хејселу, са разним моментима из разних спортских

грана: 20+5 с. зелено-жута (прескакање препона), 90+100 с. смеђе-лиласта (бацивање копља), 1,75 фр.+25 с. карминаста (скок са мотком) и 8+4 фр. зелена (пешачка трка).

БРАЗИЛИЈА

1) Спомен марка на 75-годишњицу италијанског усељења у државу Рио Гранде до Сул; 60 с. црвенкасто-лиласта.

2) Пригодна марка издата о приређе-ном шампионату у фудбалу за редовну пошту: 60 с. ултрамарин-сива и светло-плава, са сликом западне хемисфере, испод ње игра фудбала, а изнад ње пригодни натпис у луку „CAMPEONATA MUNDIAL DE FUTEBOL”.

3) Истом приликом издате су две марке за ваздушну пошту: 1,20 ср. бледо-плава и црна 5,80 ср. бледо-плава, зелена и жута.

ЕТИОПИЈА

Издање у корист Црв. Крста; поштанске марке из 1945. године, без слова „V”, са црвеним претиском крстића и доплатне вредности: 5+10 с. зелена 10+10 с. црвена, 25+10 с. плава, 50+10 с. смеђа и 1 т.+10 с. љубичаста.

ИТАЛИЈА

1) 1. VII. издата је једна марка са сликом Гауденција Ферарија, миланског сликара, скулптора и архитекта (1484—1546): 20 л. сиво-зелена.

2) 15. VII. издата је пригодна серија од 2 марке за спомен на међународну конференцију за радиодифузију високе фреквенције: 20 л. љубичаста и 55 л. плава.

3) 22. VII. издата је једна спомен марка у спомен 200-годишњице од смрти археолога и историчара Лудовика Муратори (1672—1750) са његовом сликом: 20 л. смеђе-лиласта.

4) 29. VII. издата је једна спомен марка о 900-годишњици од смрти славног италијанског музичара Гвида од Арца, са сликом његове статуе, која се налази у Фиренци: 20 л. зелена.

КАНАДА

У јулу ове године издата је једна марка од 15 с. зелена са сликом петролејских извора.

КОСТАРИКА

Издата је једна серија спомен-марака за ваздушну пошту, са различитим предметима на сликама у црној боји, а са оквирима у различитим бојама: 1 с. зелено-жута (бик), 2 с. отворено-плава (лов туна), 3 с. репија (ананас), 5 с. ултрамаринска (банане), 10 с. зелена (бик), 30 с. љубичаста (лов туна), 45 с. неранцаста (кафа), 50 с. шкриљаста (банане), 65 с. тамно-плава (ананас), 80 с. црвенкаста (кафа), 2 с. жуто-неранцаста (бик), 3 с. плава (лов на туне), 5 с. црвена (банане) и 10 с. карминаста (кафа).

КОЛУМБИЈА

LANSA (Lineas Aereas Nacionales — Sociedad Anonimo), безимено друштво за ваздушни саобраћај издало је сопствене марке за надоплату транспорта ваздушним путем, са јединственом сликом на свима маркама: са крилом и натписима „LANSA / SORBE / PORTE”: 5 с. жута, 10 с. црвена, 15 с. отворено-плава, 20 с. зелена, 30 с. сиво-љубичаста, 60 с. смеђа, 1 р. сива, 2 р. плава и 5 р. смеђе-љубичаста.

ЛУКСЕМБУРГ

Издање у корист сирочади: 60+15 с. зелено-плава, 1 ф.+20 с. карминаста, 2 ф.+30 с. лиласто-смеђа, 4 ф.+75 с. плава, 8+3 ф. црна и 10+5 ф. лиласта.

МЕКСИКО

У спомен 75-годишњице Светског пошт. савеза издате су: једна марка за редовну пошту 50 с. љубичаста, облика усправног правоугаоника, са сликом великих слова UPU и са пригодним натписом изнад и јубиларним годинама преко слова; — две марке за ваздушну пошту: од 25 с. црвенкасто-неранцасте боје, са сликом курира, носача писма, а у позадини железничког воза и авиона, и од 80 с. зеленкасто-плава са симболичном сликом крилате руке; ове две марке за ваздушни саобраћај облика су положеног правоугаоника и носе пригодне натписе у оквиру око целе слике.

НЕМАЧКА ЗАПАДНА

28. VII. појавиле су се две спомен марке издате у 200-годишњици од смрти Ј. С. Баха са сликом његовог грба, са новим натписом „DEUTSCHE BUNDES-POST”, који до сада није био на маркама.

НЕМАЧКА ИСТОЧНА

1) О 200-годишњици од смрти композитора Ј. С. Баха издата је једна серија марака од 4 вредности: 12+4 пф. зелена, са сликом пастира који свира у диле, 24+6 пф. жуто-маслинаста, са сликом девојке са цимбалом, 30+8 пф. црвенкаста са сликом Баховом, 50+16 пф. плава са сликом хора.

2) О 250-годишњици постојања Академије наука у Берлину издата је једна серија спомен-марака, са сликама великих немачких научника, састављена од 10 вредности: 1 пф. сива (Леонхард Ојлер), 5 пф. плаво-љубичаста (Теодор Момзен), 8 пф. смеђа (Вилем фон Хумболт), 10

пф. смарагдно-зелена (Х. Хелмхолц), 12 пф. светло-плава (Макс Планк), 16 пф. плаво-зелена (Јаков Грим), 20 пф. лиластасто-црвена (Валтер Нернст), 24 пф. карминаста (Г. В. ф. Лајбниц) и 50 пф. плава (Адолф фон Харнак).

ПОЉСКА

1) Издање у корист реконструкције Варшаве: 5 зл. сепија.

2) Издање у корист реализације шестогодишњег плана: 15 зл. плава.

РУСИЈА

1) Приликом петогодишњице смрти А. С. Шчербакова издата је једна спомен серија од 2 вредности са сликом слављеника: 40 к. црна-плавичаста и 1 руб. зелена-црвенкаста.

2) О петогодишњици пораза Немачке издата је једна спомен серија од 2 вредности: 40 к. смеђа и црвена са сликом споменика победи и 1 р. карминаста са сликом Стаљина у оквиру са ловоровом гранчицом и са орденом.

3) Спомен серија о 150-годишњици смрти генерала Суворова, састављена из 5 вредности развог формата и разних слика: 40 к. плава-црвенкаста са сликом генерала Суворова, 50 к. сепија-црвенкаста са сликом армије, 1 р. смеђа-жута са сликом истом као 40 к. и 2 р. зелено-плава са сликом генерала Суворова.

САРСКА ОБЛАСТ

Поводом пријема Сарске области у Европски Савет издате су марке са претиском „AUFNAHME IN DEN EUROPARAT“:

1) Франко марка од 25 ф. плава.

2) Марка за ваздушни саобраћај од 200 ф. смеђе-црвена.

ФИНСКА

Серија у корист борбе против туберкулозе, са сликама развог цвећа: 5+2 м. зелено-жута, 9+3 м. лиластасто-црвенкаста и 15+5 м. плава.

ФРАНЦУСКА

Издата је серија знаменитих људи XVIII. века — револуционара; слике у тамно-плавом оквиру: 5+2 ф. лиласта (А. Шеније), 8+3 ф. сепија (Давид), 10+4 ф. црвенкасто-лиласта (Карно), 12+5 ф. смеђе-црвена (Дантон), 15+6 ф. зелена (Робеспјер) и 20+10 ф. плава (Хош).

ЧЕХОСЛОВАЧКА

1) Приликом 130-годишњице од рођења чешке списатељке Божене Бемцове издате су две спомен марке са сликом слављенице: 1,50 кр. плава и 7 кр. љубичасто-црна.

2) О петогодишњици чехословачке народне демократије издате су 2 спомен марке: 2 кр. сиво-лиласта (са сликом медаље хероја рада) и 3 кр. црвена.

4) Једна серија од 3 вредности у част пољопривредних радника: 40 к. зелена са сликом курса из агрономије, 40 к. црна-ружичаста и 1 р. плава-жута са сликом механичког засејавања.

3) Франко марке са разним сижеима: 1,50 кр. тамно-зелена (радник и радница), 2 кр. сепија (екскаватор), 3 кр. црвено-карминаста (пољопривредни радник) и 5 кр. плава (радници).

ВЕСТИ ИЗ САВЕЗА

ПОДРУЖНИЦА САВЕЗА ФИЛАТЕЛИСТА СРБИЈЕ У КРАГУЈЕВЦУ

Филателисти у Крагујевцу одржали су на дан 15 јула о. г. оснивачку скупштину у просторијама Обласног фискултурног одбора, на којој су основали своју подружницу. Крагујевац је раније заузимао видно место у филателистичком животу Србије, које ће му основана подружница можда опет повратити. Са мало више добре воље и мало више труда крагујевачки филателисти ће то моћи постићи, јер ипак изненађује, да Крагујевац међу последњима оснива своју подружницу.

Скупштина је почела у 19 часова, а отворио ју је друг Богољуб Стефановић, као најстарији присутни филателиста. Он је присутнима објаснио разлоге због којих до сада није било могуће основати подружницу, као и све добре стране оснивања које ће допринети успешнијем гајењу и ширењу филателије. Затим је присутнима прочитао правила, по којима треба подружница да ради и живи, а затим образложио начин избора управе подружнице.

Рад скупштине се развијао по једногласно примљеном дневном реду, који је садржавао ове четири тачке:

- 1) Избор радног претседништва и давање имена подружници,
- 2) Избор управног одбора, надзорног одбора и суда части.
- 3) Одређивање дана састанака и седница управног одбора.
- 4) Разно.

Одмах по пријему тог дневног реда, скупштина је прешла на решавање појединих тачака по свом реду. Радно претседништво је изабрано акламацијом, а сачињавали су га Богољуб Стефановић као претседник, Милица Божовић као записничар, Петар Ђирић и Радивоје Павловић као оверача записника. Такође је једногласно примљен предлог да се подружници да име „Шумадија“.

По другој тачки дневног реда изабрана је управа подружнице, коју сачињава управни одбор, надзорни одбор и суд части.

У управни одбор су изабрани: претседник Богољуб Стефановић, службеник из Крагујевца, секретар Милица Божовић, службеник из Крагујевца, благајник Борисав Костић, кројач из Крагујевца, чланови: Мирољуб Милојевић, службеник из Крагујевца, Драгољуб Лазаревић, учитељ у пензији из Крагујевца, Милорад Ратковић,

кројач из Крагујевца, Војислав Милосављевић, адвокат из Тополе и Љубомир Марковић, адвокат из Младеновца.

У надзорни одбор су изабрани: претседник Петар Ђирић, службеник из Крагујевца, чланови: Славко Милојевић, студент из Крагујевца и Ђорђе Ђорђевић, службеник из Тополе.

У суд части су изабрани: претседник Радивоје Павловић, службеник из Крагујевца, Велимир Митић, службеник из Крагујевца и Миодраг Стефановић, службеник из Аранђеловца.

По трећој тачки дневног реда донето је споразумно решење, да се друштвени састанци чланова одржавају сваке суботе од 18 до 21 час у добивеној просторији Обласног фискултурног одбора. Да би рад подружнице био живљи, решено је да се на састанке чланова има долазити редовно. На састанцима ће се вршити размена марака, деоба марака нових пригодних издања и водити разговори о актуелним филателистичким проблемима.

По исцрпеном дневном реду скупштина је завршена у 21 час. Оснивање подружнице оставило је на све присутне врло повољан утисак, који су се задовољни разишли по успешно свршеном послу.

ЗАБАВНА СТРАНА

МАРКЕ ПРОТИВ ТУБЕРКУЛОЗЕ

Чаршија у градићу источне Босне
Два грађанина полазе кући и разговарају:

— , вала сам му прочитао, што ме превари.

— А коме то?

— Ма оном поштару, што ме превари. Било је то прије мјесец дана, кад сам јуницу продао, па наишао крај поште, а оно на пошти неки велики папир. Пише на њему: Марке против туберкулозе. Сјетих се своје жене, како је из дана у дан нестаје; изједе је суха; па мислим да покушам још и те марке. Нема на том свјету ништа, што већ нисам узео, па никакве фајде.

— Па помогоше ли марке?

— Јок, брате! Оде стопињарка; сва сам јој леђа налијепио с тим маркама, а њој све поре; више и не устаје . . . Е, јесам му прочитао буквицу, како да ме онако превари.

Саопштио В. Т.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

В. МАЛЕНИЦА ИЗ СКОПЈА

Питање: Да ли марке у т. зв. кареу имају преимућство над раздвојеним маркама? Ако имају, да ли је то само ушло у обичај међу филателистима или постоје неки нарочити прописи о томе?

Одговор: Под именом кареа свакако мислите на четварац, блок (енгл. block, фр. bloc, нем. Viererblok). Као и за стварање других збирака не постоје ни за оваку збирку четвараца никакви други прописи до да буду прекупљени објекти чисти, потпуно исправни (са исправном бојом, зупцима и др.). И за стварање оваке збирке је одлучујућа ствар укус и расположива новчана средства скупљача. Специјални скупљач, који нема новчане могућности за набавку већих блокова марака или за целе табакe, треба да има у збирци бар четверце, да би приказао и нормална растојања слика марака, одн. међупросторе, у вертикалном и хоризонталном правцу.

ИШТВАН ЕРДЕЉИ — СЕНТА

Питање: Подаци о величини издања и о зупчању марака за ваздушну пошту VUJA-STT од 1. VI. 1949. у каталогу „Југофилателије“ и у „Филателији“ бр. 3/49 не слажу се. Који су подаци тачни?

Одговор: О величини издања дали су податке: А. Каталог „Југофилателије“, „Il bolentino filatelico“ и „Berner Briefmarken Zeitung“, — Б. „Филателија“ бр. 3/49, — В. „Filatelija“ бр. 6/7 за 1949. год. и Г. „Filatelija“ бр. 8-10 за 1949. годину.

лира	А	Б	В	Г
1	150.000	150.000	125.000	125.000
2	120.000	120.000	125.000	125.000
5	100.000	100.000	125.000	125.000
10	85.000	80.000	100.000	100.000
25	55.000	52.000	85.000	75.000
50	60.000	52.000	75.000	75.000
100	60.000	50.000	50.000	50.000

Службених података о величини издања ових марака немамо, а не знамо каквим су се подацима служили поједини дописници наведених листова те не можемо ни рећи, који су бројеви тачни; најновији су они под А.

За зупчање дати су подаци; у каталогу „Југофилателије“ 11^{1/2}, код „Филателисте“ 11 и код „Филателије“ 11^{1/2}. Наши примерци су зупчани 11^{1/2} сем вредности од 2 лире, која је зупчана 12^{1/2}:11^{1/2}.

БРОЈНО СТАЊЕ ЧЛАНОВА САВЕЗА ФИЛАТЕЛИСТА СРБИЈЕ

на дан 8. септембра 1950.

1) АПАТИН	52	4	56
2) БЕЛА ЦРКВА	24	2	26
3) БЕОГРАД:			
а) „ЕВЖЕН ДЕРОКО“	147	37	184
б) „АВАЛА“	173	36	209
в) „САВА“	155	32	187
г) „ВРАЧАР“	155	49	204
д) „ЛОВРЕНЦ КОШИР“	67	29	96
з) „ТОПЧИДЕР“	42	4	46
4) БЕЧЕЈ	22	8	30
5) БОР	34	6	40
6) ВАЉЕВО	73	33	106
7) ВРБАС	18	4	22
8) ВРШАЦ	81	23	104
9) ЖЕЛЕЗНИК	12	—	12
10) ЗАЈЕЧАР	34	7	41
11) ЗЕМУН	54	43	97
12) ЗРЕЊАНИН	83	7	90
13) КИКИНДА	64	24	88
14) КРАГУЈЕВАЦ	23	8	31
15) КРУШЕВАЦ	8	3	11
16) КУЛА	26	5	31
17) ЛЕСКОВАЦ	37	19	56
18) НИШ	51	—	51
19) НОВИ КНЕЖЕВАЦ	24	1	25
20) НОВИ САД	244	49	293
21) ОЦАЦИ	25	1	26
22) ПАНЧЕВО	77	18	95
23) ПИВНИЦЕ	22	6	28
24) ПИРОТ	9	3	12
25) ПОЖАРЕВАЦ	48	20	68
26) РУМА	8	5	13
27) СВЕТОЗАРЕВО	32	9	41
28) СЕНТА	28	3	31
29) СМЕДЕРЕВО	16	3	19
30) СОМБОР	59	17	76
31) СРЕМ. МИТРОВИЦА	47	26	73
32) СУБОТИЦА	166	21	187
33) ТИТОВО УЖИЦЕ	25	3	28
34) ТРСТЕНИК	12	1	13
35) ЂУПРИЈА	15	2	17
36) ЦРВЕНКА	20	2	22
37) ШИД	6	1	7
СВЕГА:			2318 574 2892

„Филателија” — Загреб, орган филателистичког Савеза Хрватске, у двоброју 7—8 за јули-август 1950 годину доноси овај садржај:

И. Е.: Девета обљетница народног устанка: Р. Н. Хорват: I Земаљска изложба у Загребу 1951; Р. Адамик: И филателија мора бити у служби народа; М. Шерић: Наше зракопловство; Нова југословенска издања; Нова издања ВУЈА СТТ; Л. Машић: Улога наших графичара у изради марака; Д. Новак: Локално издање за Угљан из 1941 год.; С. Христов: Филателистички живот у НР Македонији; Особине југословенских марака; Стогодишњица филателије; Нове марке; II Главна скупштина савеза филателиста Србије; Главна скупштина филателистичког савеза Словеније; Из Савеза филателиста Босне и Херцеговине; Из савезне управе; Разне вести; Огласи.

„Филателија излази једанпут месечно у Загребу, Медулићева 3. Годишња претплата износи 200.— дин.

„НОВА ФИЛАТЕЛИЈА” — Љубљана, орган филателистичког савеза Словеније, у бр. 6 за јули-август 1950 год. доноси следећи садржај: Филателисти ФНРЈ се такмиче; Селво Пајк: Први пленум филателистичког савеза Словеније; Добровољан рад; Наше нове марке; Рајко Принчић: Особине на франко маркама ВУЈА; Фердо Кобал: Ловренц Кошир; Павле Андерлић: Основни појмови из филателије; Скупштине; Изложбе; Из других република; Наши пригодни жигови; Објаве; Нове марке у свету (Европа 1950); Објаве Биро-а за филателију; Занимљивости; Нове марке (Европа 1949).

„Нова Филателија” излази једанпут месечно у Љубљани пошт. фах 281. Годишња претплата износи 150.— дин.

„РЕПУБЛИКА” — Београд политички недељни лист, у својој сталној филателистичкој рубрици доноси у бројевима за август 1950 год. овај садржај:

Бр. 248 — Б. М.: Такмичења филателистичких савеза; Народни устанак у Ораховици.

Бр. 249 — Б. М.: Изложба Хрватског филателистичког друштва у Загребу; Нове подружнице Савеза филателиста Србије.

Бр. 251 — Ватрослав Грдешић: Важност и значај филателистичких изложби;

Ј. Милиновић: Филателистичка изложба града Сарајева.

Бр. 252 — Бор. Ст. Мрђа: Изложба марака у Дубровнику.

Б. М.

YUGOSLAV FORTNIGHTLY. — Овај лист доноси и у свом 28 броју на 8 страни, у филателистичкој рубрици, један чланак и три notiце.

У чланку „Знаменити људи на маркама — јубиларна и годишња издања” обрађене су укратко биографије личности и значај наших следећих пригодних издања: „Стогодишњица рођења Светозара Марковића”, „Стогодишњица Горског Вијенца”, „Стогодишњица реформе српског правописа Вука Караџића”, „Осамдесетогодишњица Југословенске академије знаности и уметности у Загребу” и „Стогодишњица смрти Франца Прешерна”. Чланак је илустрован сликама марака наведених издања.

У notiцама се говори о нашим новим издањима: „Дечја недеља” (са сликом), „Румски аеро-слет” (са три слике) и „Првомајско издање СТТ за 1950 годину”.

У јулским бројевима (29 и 30) није било филателистичке рубрике.

— 0 —

И у 32. броју овога листа налазимо рубрику „The stamp collector”. Овога пута обрађена је у краћем чланку наша најновија емисија за Шаховску олимпијаду у Дубровнику. Чланак је илустрован сликама свих пет вредности из ове емисије. Иначе се обрада своди на опис слика на маркама.

И у овом чланку наставља се са грешкама. Ево две из овога чланка! У опису слике на вредности од 20 дин. каже се да су заставе сложене у виду слова „Ј”. Сви знамо да су заставе на овој вредности сложене у једном колуту, који је пресечен оквиром слике, али нема ничега сличног са словом „Ј”. — На крају чланка каже се да се поменута емисија може набавити преко „Југофилателије” — југословенске филателистичке организације (Yugoslav stamp collectors' organisation). И ако грешка има више суштински карактер, ипак ју је требало избећи, јер је „Југофилателија” државно предузеће за промет маркама.

Б. Новаковић